

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitní věd

Diplomová práce

Hospodářské důsledky organizovaného zločinu

Mgr. Dominika Štěrbová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mgr. Dominika Štěrbová

Ekonomika a management

Název práce

Hospodářské důsledky organizovaného zločinu

Název anglicky

The economic consequences of organized crime

Cíle práce

Diplomová práce je zaměřena na problematiku Hospodářských důsledků organizovaného zločinu. Hlavním cílem práce je analyzovat současný stav této problematiky z pohledu ekonomického. Vztah práva a organizovaného zločinu bude zkoumán z hlediska funkcí práva, právních příčin organizovaného zločinu a nalezení styčných bodů, kdy právo může relativně účinně eliminovat organizovaný zločin. Dílčí cíle diplomové práce jsou:

- komparace práva, které vydává stát, jednotlivým uplatňováním versus organizované kriminální subjekty, které parazitují ve společnosti;
- vytvořit celistvý přehled problematiky;
- boj s organizovanou kriminalitou.

Metodika

Metodika diplomové práce je založena na studiu a analýze odborných zdrojů. Praktická část práce je zaměřena na vypracování analýzy hospodářských důsledků organizovaného zločinu. Na základě syntézy teoretických poznatků a výsledků praktické části diplomové práce budou formulovány závěry diplomové práce.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Doporučené zdroje informací

CEJP, M. a kol. Výzkum organizovaného zločinu v České republice III. Praha : IKSP, 2004.

CEJP, M. Druhy a formy činností organizovaného zločinu. Praha : IKSP, 1996.

CEJP, M. Společenské příčiny a důsledky organizovaného zločinu. Praha : IKSP, 1999.

Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (Moneyval) Annual report 2009 (www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Activities/2009_AnnualReport_en.pdf)

LIŠKA, P. Praní peněz v České republice. 1. vyd. Praha : Radix, 1997. 220 s. ISBN 80-86031-09-8

LUNDE, Paul. Organizovaný zločin: Zsvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá Fronta a.s., 2009. 200 s. ISBN 978-80-204-1997-2.

NĚMEC, M. Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha: Naše vojsko, 1995.

NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha : Themis, 2003.

NOŽINA, M. Obtížný boj s mezinárodní organizovanou kriminalitou v ČR. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2004.

POWIS, R. E. Jak se perou špinavé peníze, 1. vyd. Praha : Victoria Publishing , 1992. 257 s. ISBN: 80-85605-32-5

TVRDÝ, J. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 430 s. ISBN 80-7179-899-1

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišenský, CSc.

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2014

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 01. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Hospodářské důsledky organizovaného zločinu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 23. března 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za podněty a cenné rady a dále své rodině za podporu.

Hospodářské důsledky organizovaného zločinu

The economic consequences of organized crime

Souhrn

Diplomová práce na téma „Hospodářské důsledky organizovaného zločinu“ se věnuje problematice, která souvisí s jednotlivými druhy organizovaného zločinu, tj. praní špinavých peněz, korupce, hospodářská kriminalita, daňové podvody a výroba, pašování a distribuce drog a dalšími. Teoretická část se zabývá samotným pojmem organizovaný zločin, jeho projevy ve vztahu k české a evropské právní úpravě a analýzou vybraných druhů organizovaného zločinu. V praktické části se autorka zaměřuje na popis právní úpravy „de lege lata“ a současně poukazuje na úvahu této problematiky „de lege ferenda“. Dále je provedena analýza stanovených druhů organizovaného zločinu za roky 2011 – 2013. Závěrem jsou formulována doporučení pro právní úpravu u vedení statistických údajů k organizovanému zločinu.

Summary

The Diploma thesis on „The economic consequences of organized crime“ deals with issues that relate to different types of organized crime, ie. money laundering, corruption, economic crime, tax fraud and the production, trafficking and distribution of drugs and others. The theoretical part deals with the concept of organized crime, its manifestations in relation to the Czech and European legislation and analysis of selected types of organized crime. In the practical part, the author focuses on the description of the legislation "de lege lata", while addressing the consideration of this issue, "de lege ferenda". Further analysis of designated types of organized crime for the years 2011 - 2013. In conclusion suggests the legislation for the management of statistical data on organized crime.

Klíčová slova: Organizovaný zločin, hospodářské důsledky, příčiny, projevy, Policie ČR, korupční jednání, výnos, trestní jednání.

Keywords: Organized crime, economic consequences, causes, symptoms, Police, corruption, income, criminal conduct.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Cíl a metodika.....	12
2.1	Cíl diplomové práce.....	12
2.2	Metodika diplomové práce.....	12
I.	TEORETICKÁ ČÁST.....	13
3	Organizovaný zločin.....	13
4	Projevy organizovaného zločinu.....	22
5	Analýza vybraných druhů organizovaného zločinu.....	27
5.1	Praní špinavých peněz.....	27
5.2	Organizovaná hospodářská kriminalita.....	29
5.3	Korupce.....	30
5.4	Výroba, pašování a distribuce drog.....	33
5.5	Daňové podvody.....	34
II.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
6	Výzkum.....	35
6.1	Cíl výzkumu.....	35
6.2	Metodologie a metody.....	35
6.3	Právo jako normativní systém.....	35
6.4	Analýza statistických údajů.....	43
6.5	Výsledky.....	61
6.6	Závěry a zhodnocení.....	61
7	Závěr.....	64
8	Seznam použité literatury.....	66
	Seznam grafů a tabulek.....	71

1 Úvod

Organizovaný zločin představuje mezinárodní bezpečnostní riziko v současném světě. Je druhem skupinově koordinované trestné činnosti, kterou páchají organizované zločinecké skupiny a organizace s vícestupňovou vertikální organizační strukturou s cílem dosažení maximálního zisku při minimálních nákladech, podmanění, ovládnutí a manipulace. Organizovaný zločin se vyhýbá jakékoli publicitě a dbá na to, aby všechny související aktivity probíhaly nepozorovaně a skrytě. Terčem této formy zločinu jsou hospodářské struktury, které jsou napadány základáním zdánlivě legálních organizací. Snaha o obsazení ekonomické oblasti je podporována početnou sítí spolupracujících participujících subjektů, které za jistou finanční úplatu poskytují mocnou podporu. Organizovaný zločin zneužívá otevřenost demokratické společnosti. Původ peněz, který představuje pro organizovaný zločin vládu ekonomické moci, jsou nelegální aktivity přinášející zisk. V tomto případě hovoříme zejména o daňových podvodech, výrobě a distribuci drog, organizování obchodu s lidmi a prostitucí, obchod se zbraněmi a výbušninami, padělání měny, praní špinavých peněz atd. Legalizací výnosů z trestné činnosti se zabývá zákon č. 253/2008 Sb. Samotný výraz praní špinavých peněz pochází z USA, z doby 20. a 30. let 20. století, kdy mafie v době prohibice přidávala prostředky z nelegálního prodeje alkoholu, prostitute a hazardu do tržeb v prádelnách, které ovládala. V současné době odhalování praní špinavých peněz v souvislosti s globalizací, činí tento jev složitějším. Bankovní domy bojují proti praní špinavých peněz, neboť jsou nejvíce zneužívány legalizací výnosů z trestné činnosti.

Destabilizující vliv na ekonomiku představuje samotné praní špinavých peněz. Snižuje se tím i hodnověrnost ve finanční sektor jako takový a je ohrožena sociální stabilita dané země. *„Tristní je, že peníze „nepere“ jen organizovaný zločin. Dělají to i jinak bezúhonné podniky, aby se vyhnuly daním, aby ukrátily své akcionáře, aby obešly devizová regulační opatření nebo podplatily své perspektivní významné zákazníky.“*¹

Česká republika se potýká s nárůstem organizovaného zločinu od devadesátých let 20. století. Naše země se stala tranzitní pro oblast převážení lidí, zbraní a drog. Vlivem

¹ ŠMAJS, J., BINKA, B., ROLNÝ, I. Etika, ekonomika, příroda, s. 144.

změny politického uspořádání nastal volný pohyb zboží, kapitálu a investic. Proběhla reforma bankovních a finančních institucí. Ekonomická transformace byla propojena s rozsáhlými majetkovými přesuny. Česká republika, s ohledem na její geografickou polohu, představovala a představuje významnou tranzitní a později i cílovou zemi. Již z počátku 90. let se na problematiku organizovaného zločinu zaměřil kriminologický výzkum. I pro samotné banky představuje tato činnost rizikovou oblast z důvodu ztrát.

Situace, která nastala po pádu železné opony, umožnila tehdejším podnikatelským subjektům z období bývalého režimu legalizaci zisků a vstup do formujícího se ekonomického a společenského prostředí té doby. Velmi známou kauzou z období let devadesátých (1990 – 1996), která měla znaky organizovaného zločinu, je případ lehkých topných olejů. V tomto případě přišel stát nejméně o 60 miliard korun na daních a řada lidí o své životy. Nafta (s označením „LTO“) byla přeprodávána a následně se znovu proměnila na motorovou naftu prodávanou za cenu zdaněného výrobku. Smutné na celé této situaci je fakt, že vše bezpečně umožňovala legislativa, zejména zákon o spotřební dani a DPH. Dle tohoto zákona se zdaňovala komodita podle svého názvu a nebylo možné vymáhat daň na té osobě, která LTO použila jako pohonnou hmotu.

Podíváme-li se na aktivity českých pachatelů, příkladem můžou být obchody s lehkými topnými oleji, nejsou tyto činy prezentovány jako organizovaný zločin i přes to, že jasně vykazovaly znaky vysoké organizovanosti, strukturace skupin pachatelů včetně dělby činností, zaměření na profit a dosahování vysokých zisků pachatelů i spojení s násilím. Tyto případy byly posuzovány jako hospodářská, nikoli jako organizovaná kriminalita.²

Ekonomické dopady organizovaného zločinu dělíme na přímé a nepřímé. Mezi přímé řadíme určení zisků, které jsou získávány. Peněžní prostředky jsou přímo úměrné potenciálnímu množství úplatků. Analýza přímých dopadů organizovaného zločinu je důležitá tam, kde tyto skupiny představují přímé ohrožení fungování státu. Přímé dopady jsou pro nás i velmi těžko kvantifikovatelné. Nepřímé dopady lze obtížně vymezit a identifikovat. Existuje málo studií zabývajících se kvantifikací ekonomických dopadů organizovaného zločinu. Výjimkou je například studie Paola Pinottiho srovnávající

² SCHEINOST, M., DIBLÍKOVÁ, S. Zločinné spolčení – právní rámec, definice, postih, pachatelé. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/zlocinne-spolceni-pravni-ramec-definice-postih-pachatele.aspx>. Cit. [31-08-2014]

hospodářskou výkonnost regionů, které nebyly postiženy působením mafie a region zasažených mafií výrazně.

Diplomovou práci s titulem „*Hospodářské důsledky organizovaného zločinu*“ jsem si vybrala pro poskytnutí kritického pohledu na tuto problematiku na území České republiky se zaměřením na konkrétní formy. Cílem diplomové práce není popsat celou tuto problematiku, neboť to ani není možné.

První kapitola s názvem **Organizovaný zločin** popisuje konkrétní vymezení této problematiky přes pojem, historický vývoj a zahraniční zločinecké organizace, které působí na území České republiky.

Druhá kapitola s názvem **Projevy organizovaného zločinu** rozebírá význam daných projevů organizovaného zločinu, na které jsem se v diplomové práci zaměřila. Mou snahou v této kapitole je analýza konkrétních atributů, jimiž se daná trestná činnost projevuje a které této dávají statut organizovanosti. Vzhledem ke skutečnosti, že organizovaná kriminalita jako taková představuje dynamický fenomén proměnlivý v čase, zaměřila jsem se ve své práci na analýzu soudobých projevů. Analytická činnost se v této kapitole neomezuje na rozbor jednotlivých projevů pouze z hlediska norem českého právního řádu, ale je vedena i snahou o komparaci s evropskou právní úpravou.

Pro účely této práce jsem se rozhodla v kapitole nazvané **Analýza vybraných druhů organizovaného zločinu** analyzovat vybrané druhy organizovaného zločinu. Zcela záměrně se vyhnu terorismu a extremismu, který sice je projevem organizované trestné činnosti, ale jeho podstatou není a priori získání výtěžku, nebo hmotných výhod. Při výběru jednotlivých druhů organizované trestné činnosti jsem se zaměřila na tyto:

- výroba, pašování a distribuce drog;
- daňové podvody;
- organizovaná hospodářská kriminalita;
- praní špinavých peněz;
- korupce.

Praktická část diplomové práce obsahuje kapitolu **Právo jako normativní systém** představuje popis právní úpravy „*de lege lata*“, tedy popis jednotlivých institutů českého právního řádu určených pro boj s organizovanou trestnou činností. Současně kapitola obsahuje mé osobní hodnocení „*de lege ferenda*“ o právní úpravě této problematiky a taktéž představy, jak by vybrané právní instituty určené pro boj s organizovanou trestnou činností byly nejen efektivní, ale též funkční. Kapitola **Hospodářské důsledky organizovaného zločinu** se zabývá analýzou stanovených druhů organizovaného zločinu za roky 2011 - 2013, neboť není možné exaktně vyčíslit přímé a nepřímé ekonomické dopady.

2 Cíl a metodika

2.1 Cíl diplomové práce

Cílem diplomové práce je analyzovat současný stav této problematiky z pohledu ekonomického. Vztah práva a organizovaného zločinu bude zkoumán z hlediska funkcí práva, právních příčin organizovaného zločinu a nalezení styčných bodů, kdy právo může relativně účinně eliminovat organizovaný zločin.

Dílčí cíle diplomové práce jsou:

- komparace práva, které vydává stát, jednotlivým uplatňováním versus organizované kriminální subjekty, které parazitují ve společnosti;
- vytvořit celistvý přehled problematiky;
- boj s organizovanou kriminalitou.

Práce je rozdělena do 7 kapitol, které tvoří komplexní celek. V jednotlivých kapitolách budu soustřeďovat pozornost na zhodnocení projevů organizovaného zločinu, analýzu vybraných druhů organizovaného zločinu, stávající trestně-právní úpravy a hospodářských důsledků organizovaného zločinu.

2.2 Metodika diplomové práce

Metodika diplomové práce je založena na studiu a analýze odborných zdrojů. Zdrojem je odborná literatura, legislativa a další příslušné související dokumenty. Praktická část práce je zaměřena na vypracování analýzy hospodářských důsledků organizovaného zločinu. Na základě syntézy teoretických poznatků a výsledků praktické části diplomové práce budou formulovány závěry diplomové práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

3 Organizovaný zločin

Dynamiku pojmu organizovaný zločin ovlivňují vědecké výzkumy a politická rozhodnutí. Začátkem 20. století je označení organizovaný zločin užíván k definování podmínek, v nichž gangsteři působili. Šlo o obecné označení “podsvětí” a skupiny obyvatel, kteří se orientovali na plánování kriminálních aktivit. Sociologickými výzkumy o tehdejší podsvětí se zabývali sociologové Frederic Thrasher a John Landesco.

Jednou z věd zabývajících se, mimo jiné, pojmem organizovaný zločin je kriminologie. Za zakladatele oboru kriminologie je považován italský antropolog C. Lombroso, neboť on první ke studiu zločinu a zločinců přistoupil sofistikovaným způsobem. Ve své první práci “Člověk – zločinec” z roku 1876 byl přesvědčen, že zločincem se člověk rodí.³ Empirickou povahu svého oboru mají kriminologové tendenci zdůrazňovat.⁴ T. Sellin (30. léta 20. století) zastával názor, že kriminologie by se rozhodně neměla omezovat na trestní zákony a jejich překračování, ale v obecnější rovině zaměřit na porušování morálních a sociálních norem. V každé společnosti existují určité standardy chování, jejichž dodržování se od jedince očekává, a nedodržování je určitým způsobem sankcionováno.⁵

E. H. Sutherland vycházel z myšlenky, že v prostředí lidí páchajících tento druh trestné činnosti, můžeme identifikovat jednotu ve smyslu společenství zájmů a reciprocitu vzájemnosti a spolupráce. V roce 1960 přišel Fijnaut se zprávou, že organizovaný zločin je v zásadě rozsáhlá kriminální korporace zaměřená na dodávání nelegálního zboží a služeb velkému množství občanů a obcházející veškeré kontrolní mechanismy státu. Tento fenomén následně rozpracovali Kenney a Finckenauer, kteří typizovali a analyzovali znaky skupin organizovaného zločinu. Tyto skupiny jsou neideologické, mají organizovanou hierarchii, vykazují kontinuitu v čase, používají násilí nebo hrozbu násilím, dosahují zisku prostřednictvím nelegálního podnikání atd. Malze definuje dosahování cílů organizované skupiny. Mezi ně patří násilí, krádeže, korupce, ekonomické donucení, podvod.⁶

³ PECKA, E. Sociologie politiky, s. 175.

⁴ TOMÁŠEK, J. Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin, s. 19.

⁵ TOMÁŠEK, J. Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin, s. 14.

⁶ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III, s. 15-16.

“Problematika akademického uchopení termínu organizovaný zločin má relativně dlouhou historii, a ač dosud nebyla vygenerována obecně závazná definice, lze na jejím vývoji velmi dobře sledovat dynamiku chápání tohoto společenského fenoménu. Mnohé z definičních debat časem přestaly být aktuální, poněvadž to, co bylo zhruba považováno za organizovaný zločin, měnilo postupem času své podoby, projevy a symptom. Při definování organizovaného zločinu je nutno brát v potaz řadu specifík.”⁷

Mezi specifika řadíme zejména:

- kulturně-geografická specifika, jež představují značnou překážku k vytvoření univerzální definice. Vlivem globalizace tato determinant do jisté míry slábne.⁸

Organizovaný zločin představuje kriminální aktivity koordinované v celostátním nebo mezinárodním měřítku. Na rozdíl od zločinu, který je páchaný jednotlivcem, vykazuje vysokou dělbu činností. Jde o zvlášť nebezpečný jev, který je hluboce zakořeněn v sociální struktuře.⁹ Organizovaný zločin s korupčními praktikami nabývá podoby vlivových, klientelistických nebo korupčních sítí a vede k podkopávání samotných základů společnosti. Výsledkem může být ztráta důvěry občana v poctivost a nestrannost fungování veřejných institucí, destabilizace státu nebo ekonomický úpadek.¹⁰

V souvislosti se změnami, které nastávají v průběhu let, je zrádné spoléhat při vymezení kriminality na trestní právo. V určitém historickém období je jistý druh jednání považován za trestný čin, za který může být člověk stíhán a souzen, zatímco v době jiné, může být týž jev považován za beztrestný. Trestní zákony představují sociální konstrukt, který si vytváří sama společnost adekvátně danému období, pro regulaci chování svých členů. Za každým zákonem stojí zcela konkrétní sociální, ekonomické a politické podmínky, v nichž vzniká a které odráží.¹¹

“Organizovaný zločin je typem mnohostranné, systematicky a dlouhodobě páchané trestné činnosti zločineckou skupinou. V řadě případů je přirovnáván k podnikatelské činnosti s tím zásadním rozdílem, že podnikatelská činnost respektuje právní normy, kdežto

⁷ SMOLÍK, J. Úvod do studia mezinárodních vztahů, s. 72.

⁸ TAMTÉŽ

⁹ JANDOUREK, J. Slovník sociologických pojmů: 610 hesel, s. 252.

¹⁰ SMEJKAL, V., RAIS, K. Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích, s. 452.

¹¹ TOMÁŠEK, J. Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin, s. 12 - 13.

organizovaný zločin nezná zákonných hranic. Zisk slouží k vlastní reprodukci zločinecké organizace a v nemalé míře slouží jako kapitál, realizovaný zejména ve sféře podnikání."¹²

Úmluva OSN definuje organizovaný zločin jako:

- skupina organizovaného zločinu znamená strukturovanou skupinu tří a více osob existujících po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů;
- závažný trestní čin znamená jednání představující trestný čin postihnutelný trestem odnětí svobody v délce čtyř let nebo závažnějším trestem;
- strukturovaná skupina znamená skupinu, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního páchaní trestného činu a jež nemusí mít formálním způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost členství či rozvinutou strukturu.¹³

Nožina definuje organizovaný zločin jako „*nezákonnou činnost více než dvou osob, konanou systematicky po delší dobu, zaměřenou na získání finančního prospěchu a využívající k tomu násilně získaného vlivu v prostředcích obchodu, průmyslu, medií, politických a soudních kruhů.*“¹⁴ Cejp oproti tomu označuje organizovaný zločin jako „*opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).*“¹⁵

Organizovaný zločin v sobě spojuje kriminalitu:

- finanční,
- obchod se zbraněmi a výbušninami,
- drogovou,
- násilnou trestnou činností,
- obchod s lidmi,

¹² CHMELÍK, J. Organizovaný zločin, s. 1.

¹³ SMOLÍK, J. Úvod do studia mezinárodních vztahů, s. 72.

¹⁴ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice.

¹⁵ CEJP, M. Organizovaný zločin v České republice III, s. 13.

- praní špinavých peněz,
- podvodné jednání,
- počítačovou,
- padělání bankovek a další. Touto problematikou se budou zabývat následující kapitoly, které vysvětlí dané skutečnosti k tomu vztahující se.

Podíváme-li se na možné příčiny organizovaného zločinu, můžeme stanovit následující faktory:

- světové hospodářství;
- vliv státu;
- role médií;
- náboženské konflikty, potažmo kulturní;
- hospodářské problémy atd. ¹⁶

Společenské podmínky totalitní policejních států, které byly izolovány od světa a komunistické ekonomické a hospodářské modely jako například v Československu, vedly ke vzniku specifického “socialistického” kriminálního podsvětí. Zločin postrádal interdimenzionální dimenzi. Místní ilegální trh byl v “klasických oborech” značně omezen a jeho výnosy nízké. Otevřené státní hranice na konci 80. let způsobily daleko větší zapojení do globálních procesů. Rozsáhlá ekonomická transformace je doprovázena mohutnými přesuny v oblasti vlastnických vztahů a rychlým vytvářením tržní ekonomiky.¹⁷ Důsledkem otevření státních hranic v České republice, došlo k příchodu migrantů z oblasti Balkánského poloostrova a Asie. Podíl cizinců na organizované kriminalitě v období 1. poloviny 90. let byl dvoutřetinový. V současné době může označit nelegální migraci za jednu z příčin organizovaného zločinu. Počátkem 90. let docházelo i k nelegálnímu pohybu zboží, kapitálu a služeb. Můžeme pozorovat stoupající aktivity čínského organizovaného zločinu a zvýšený počet čínských ilegálních migrantů.¹⁸

¹⁶ SMOLÍK, J, a kol. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě.

¹⁷ NOŽINA, M. Organizovaný zločin v postkomunistických zemích střední Evropy, s. 62 - 63.

¹⁸ Zpráva o činnosti ÚOOZ SKPV P ČR za rok 2006, s. 14.

Historie zahraničních zločineckých organizací

Zločinecké organizace vznikaly ve dvou vlnách, v té první sledujeme vznik spolků a organizací, jejichž cílem byl boj za nezávislost. Oproti tomu se z druhé skupiny vytrácí tento cíl a přeměňuje se na zločinecké syndikáty, kdy vzniká samotný organizovaný zločin. Pro účely této práce jsem k popisu původu organizovaného zločinu vybrala 3 z nejnámějších jeho částí (čínskou, italskou a japonskou), byť jsem si vědoma, že organizovaný zločin se neomezuje pouze na mnou vybrané odnože, ale funguje a má původ od Jižní Ameriky, přes severní Afriku, státy Balkánu až po jednotlivé státy bývalého Sovětského svazu.

Mezi nejnámější a současně nejstarší entity působící v oblasti organizovaného zločinu patří tzv. **čínské triády**, navazující na tradice čínských tajných společností a dále tzv. **tongy**, které je možno charakterizovat jako pouliční gangy působící převážně v čínských komunitách v zahraničí.¹⁹ Triáda (znakem byl trojúhelník, jež symbolizoval v tradiční čínské kosmologii spojení nebe, země a člověka), dnes patří k jedné z nejnámějších organizací.²⁰ Pevné pokrevní svazky zajistily Triádám, že přetrvaly po staletí. Přestože v prvopočátcích své činnosti se triády zaměřovaly především na boj proti mandžuské dynastii a obnově dynastie Ming (a hranice mezi zločinem a bojem za svobodu byla tedy značně neostrá), začali postupně její členové sledovat zejména vlastní ekonomické zájmy. Původní poslání triád tak ustoupilo do pozadí a stalo se spíše součástí zakladatelské tradice a triády se vyvinuly v širokou organizaci kriminálních skupin. V průběhu 20. a 30. let minulého století se již triády etablovaly ve své činnosti do klasických kriminálních skupin organizujících prostituci, prodej drog, únosy, vraždy, provozování nelegálních loterií. Následoval vstup do zábavního průmyslu, kontrola průmyslových podniků a bank. Změna nastala po vyhlášení Čínské lidové republiky v roce 1949, kdy se aktivity triád nuceně přesunuly do britského Hong Kongu, Macaa a na Tchaj-wan. Tento přesun pak představoval pro triády odrazový můstek do všech světových stran. I přes nucený odchod však zůstaly vazby mezi jednotlivými členy zachovány, což vysvětluje rychlý nástup v 80. letech minulého století po vyhlášení čínských státních reforem a “politiky otevřených dveří”.^{21, 22, 23}

¹⁹SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 55.

²⁰NĚMEC, M. Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní, s. 13.

²¹SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 56.

“Vývoj čínského organizovaného zločinu v pevninské části Číny od 80. let minulého století lze rozdělit do tří fází:

- 1. po otevření Číny světu došlo k posílení a konsolidaci dříve roztržitých kriminálních skupin,*
- 2. od roku 1985 vzrostla kriminalita mezi jednotlivými provinciemi na pevnině,*
- 3. v 90. letech minulého století navázaly čínské triády na pevnině vztahy s čínskými organizacemi v Hongkongu, Macau, na Tchaj-wanu a s triádami působícími v zahraničí.”²⁴*

Pokud na počátku byla řeč o tongách, pak se jedná o kriminální skupiny, mající původ ve vlnách čínské migrace do USA na přelomu 19. a 20. století. Výsledkem těchto migračních vln pak bylo zakládání silných čínských komunit v jejichž rámci a na jejichž úkor tongy fungovaly. Přestože kriminální projevy triád i tongů si byly velmi podobné či totožné, zásadním rozdílem je absence zakladatelských mýtů, tradic či propracované struktury tongů, tedy fenoménu vlastním triádám. V Evropě se projevy čínského organizovaného zločinu, ať už na úrovni tongů či triád, objevují až od 70. let 20. století.

Existují předpoklady, že z celkového počtu cca 30 mil. Číňanů žijícím ve světě, je 1% členem triád.^{25, 26}

Další a snad nejznámější kriminální organizací je **italská mafie**. Přesto, že dodnes probíhají spory týkající se původu tohoto termínu, s jistotou můžeme konstatovat, že slovem Mafie jsou označeny zločinecké klany pocházející ze Sicílie. V současné době pak tímto termínem běžně označujeme skupiny zabývající se organizovaným zločinem, které programově usilují o politický vliv, infiltrují státní správu a vytváří paralelní společenské struktury. Původ italské mafie se datuje k 19. století spojenému s neposlušností sicilských sedláků vůči velkostatkářům, kteří je zaměstnávali. Nepřehlednosti situace pak využila právě mafie v podobě rodinných klanů, která se rozhodla převzít neoficiální vládu nad ostrovem. V této době došlo také k první expanzi italských kriminálních skupin do světa (zejm. do USA), neboť přirozené snahy o expanzi ze Sicílie na sever Itálie narážely na odpor tamních skupin organizovaného zločinu. Toto

²² NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, s. 177.

²³ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy, s. 25 – 27.

²⁴ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 56-57.

²⁵ TAMTÉŽ

²⁶ NĚMEC, M. Mafie a zločinecké gangy, s. 25 – 27.

období je spojeno s mafií fungující pouze na rodinné bázi a vznikem dodnes uznávaných tradičních hodnot a pravidel, reprezentovaných zejména “*Vendettou*”, tj. krevní mstou a “*Omertou*”, zákonem mlčenlivosti, coby klíčovým slibem věrnosti a loajality klanu.²⁷

Změna v oblasti hodnot mafie nastala po druhé světové válce, kdy se tradiční vazby a úlohy ocitly v krizi. “*Zatímco v minulosti se respekt a čestný titul don odvozoval od schopností a vlastností dané osoby (např. kolikrát jedinec zabil atp.), v 50. až 60. letech se stalo největším krédem bohatství a majetek.*”²⁸ Mafie se navíc začala potýkat s novými politickými protivníky, např. v Italské komunistické straně. Pro mafii se stalo nutností zajistit si příjmy i z jiných, než jí dosud vlastních (kriminálních) činností, tedy např. podnikáním ve stavebnictví, průmyslu či obchodu.

V období 70. let 20. století se mafie postupně stala ekonomickou silou. V rámci svého “podnikání” začala prostřednictvím svých vlastních obchodních společností hromadit finanční prostředky. V obchodních vztazích zastrašovala své konkurenty a poskytovala protekci svým firmám, které postupně ovládly trh, zejména pak ve sféře stavebnictví či autodopravy. V této době došlo k prvním legislativním opatřením²⁹ cíleným proti mafii.

Vyjma již zmíněné Mafie, založené na pevných rodinných vazbách, pocházející ze Sicílie se základnou ve městech Palermo, Trapani a Agrigento, působí na území Itálie další, dnes již velmi známé, organizace. Touto je např. N’dranghetta, organizace vznikuvší v 18. století a mající původ v italské Kalábrii. N’dranghetta původně vznikla coby organizace podporující chudé proti venkovské šlechtě. Další známou kriminální strukturou je La Camorra. Okolnosti jejího vzniku jsou dodnes nejasné, neboť některé teorie hovoří o jejím vzniku v souvislosti se španělskými zločineckými bandami, přesouvajícími se kolem roku 1300 na italskou pevninu, část pak o organizaci La Camorra hovoří jako o organizaci vzniklou za účelem ochrany vězňů, jejíž činnost se následně přenesla i za brány věznic. Centrem organizace se stalo město Neapole a její okolí.

Zřejmě vůbec nejznámější se stala zločinecká organizace La Cosa Nostra (přeloženo jako “naše věc”), která představuje italský organizovaný zločin přenesený na půdu USA. Důvodem vzniku nové organizace mimo území Itálie se stala masivní vlna

²⁷ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 31-33.

²⁸ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 33.

²⁹ z. č. 575/1965, o opatřeních proti mafii;

z. č. 646/1982, o trestních a procesních normách za účelem prevence a represe vážných trestných činů.

migrací Italů do USA, přičemž mezi těmito přistěhovalci bylo mnoho bývalých příslušníků sicilské Mafie. Centrem jednotlivých rodin se prakticky stalo každé větší město USA, přičemž rozmach italského organizovaného zločinu nastartovaly paradoxně samotné americké úřady zavedením prohibice³⁰, jejímž důmyslným obcházením či přímo porušováním vydělaly kriminální skupiny miliony dolarů. La Cosa Nostra funguje, přes svou pestrou minulost, do dnešního dne. V současné době ji tvoří 24 rodin, mezi nimiž hraje dominantní úlohu chicagská rodina a 5 rodin z New Yorku (Bonanno, Colombo, Gambino, Genovese a Luchense).^{31,32}

Mezi nejpozději vzniklé a tedy dosud méně významné patří pak na území Itálie organizace La Stidda a La Sacra Corona Unita.³³ Zvláštností později jmenované je, že vůdčí postavení v organizaci získávají ženy.³⁴

Počátky **japonského organizovaného zločinu**, označovaného jako Yakuza, sahají až do 17. století. Jeho kořeny sahají k organizovaným skupinám, jejichž úkolem byla ochrana měst před bandity, terorizující Japonsko po skonečení občanských válek. Tyto skupiny se vyznačovaly pevnou organizací a uznáváním pravidel a rituálů, které se nakonec uchovaly do dnešních dnů. Postupem času se příslušníci těchto skupiny začali uchýlovat ke klasickým zločineckým projevům, tedy k vydírání či hazardním hrám. Samotný název “*yakuza*” je koneckonců z hazardních her odvozen, neboť k japonské společenské tradici patřila karetní hra “*hanafuda*”³⁵, v níž se vyskytovala prohrávající kombinace karet 8-9-3, v japonštině ya-ku-za. Tento termín se později stal synonymem pro výraz označující něco nepoužitelného či neupotřebitelného. Historie skupin yakuza je bohatá, nicméně prakticky vždy byla spojena se snahou o ovlivnění veřejného života prostřednictvím politického boje.^{36, 37} Největšího rozkvětu se Yakuza dočkala po druhé světové válce, resp. v době obnovy válkou zdevastovaného japonského hospodářství, spojené s rozvojem černého trhu. Přelom 60. a 70. let se stal pro Yakuza významným obdobím zejména proto, že došlo k integraci dosud nezávisle operujících jednotlivých

³⁰ zákaz prodeje a konzumace alkoholu.

³¹ DICKIE, J. Cosa Nostra: A History of the Sicilian Mafia. Hachette UK, 2007.

³² SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 40-41.

³³ NOŽINA, M. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice, s. 160.

³⁴ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 39.

³⁵ obdoba blackjacku

³⁶ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 73-88.

³⁷ SCHEINOST, M. Organizovaný zločin v dokumentech neapolské konference a v italském právu, s. 32.

gangů (mnohdy i vzájemně zneprátelených) ve fungující organizační koalici. *Léta rozkvětu yakuzy a její internacionalizace byly na japonských ostrovech utlumeny počátkem roku 1992. Japonská vláda tehdy prosadila vydání zákona na předcházení nezákonným aktivitám příslušníků boryokudanu*³⁸, *který měl předcházet ilegálním aktivitám ze strany yakuzy*".³⁹ Tato aktivita japonské vlády pak měla za následek přeorientování yakuzy z dosud tradičních zločineckých aktivit na výdělečné aktivity, které byly v souladu s platným právním řádem. Svoji činnost tak kryje činností různých realitních či stavebních společností. To jí ostatně dopomohlo expandovat i do dalších částí světa, zejména pak do Koreje, Filipín, na Tchaj-wan, do Jižní Ameriky a do USA.

Co se organizace Yakuzy týká, pak tato funguje na tradici rodinných klanů, v nichž se uplatňuje vůdcovský princip, tedy funguje na bázi pyramidální struktury. Současní členové Yakuzy se dělí do tří hlavních kategorií, tj. tekiya (sdružení kapsářů), bakuto (provozují nelegální hry), gurentai.^{40, 41}

³⁸ Legální definice skupiny, jejichž členská základna je tvořena osobami s kriminální minulostí, projevující se násilnickými či jinak zločinnými projevy.

³⁹ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T. Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě, s. 77.

⁴⁰ *The Yakuza*. Dostupné na: http://www.crimelibrary.com/gangsters_outlaws/gang/yakuza/1.html. Cit. [20-10-2014]

⁴¹ Bulletin. Praha : Národní protidrogová centrála Praha, ročník V, č. 3/99, s. 44-45.

4 Projevy organizovaného zločinu

„Organizovaný zločin je velmi rezistentní vůči vnějším represivním opatřením. To je dáno mimo jiné tím, že zločinecká organizace je velmi stabilní, s pevně stanovenou perspektivou a cílem. Napomáhá tomu i fakt, že disponuje vnitřními ochrannými opatřeními, které dává zločinecké organizaci stabilitu a odolnost proti snahám organizaci zničit).“⁴²

Tyto ochranné mechanismy jsou právě těmi atributy, resp. projevy, kterými se organizovaná kriminalita odlišuje od kriminality obecné, v rámci jejíhož páčání tyto absentují. Současné pak jsou tyto mechanismy také důvody využívání zvláštních postupů, prostředků či pravomocí ze strany policejních orgánů, příp. orgánů činných v trestním řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že užívání těchto kompetencí ze strany státních organizací zaměřených na boj s organizovaným zločinem může představovat závažný zásah do občanských práv, je na místě řádná procesně úprava jak na úrovni trestněprávních předpisů, tak na úrovni zákona o Policii ČR.

Přesto, že již v úvodních kapitolách bylo naznačeno, že jednotná definice pojmu „organizovaný zločin“ neexistuje, princip právní jistoty, tj. jednoznačnosti právních norem co do výkladu jejich obsahu, vyžaduje striktní legální definici, která by daný termín vystihovala. Současný trestní zákoník takto operuje s termínem „organizovaná zločinecká skupina“, která dle zákonné definice *„je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páčání úmyslné trestné činnosti.“⁴³*

Organizovaná zločinecká struktura, coby výraz organizovaného zločinu je tak charakterizována čtyřmi základními znaky. Těmi jsou:

- společenství více osob;
- vnitřní organizační struktura;
- rozdělení funkcí a dělba činností a
- soustavné páčání úmyslné trestné činnosti.

Poněkud extenzivněji vykládá pojem "organizovaný zločin" ÚOOZ SKPV, jako specializovaný útvar Policie České republiky na úseku boje s tímto fenoménem, který uvádí, že tento se projevuje zejména následujícím způsobem:

⁴² CHMELÍK, J. Organizovaný zločin. Aplikované právo č. 2/2008, s. 47.

⁴³ Zák. č. 40/2009, Sb., trestní zákoník, § 129.

- skupinová zločinecká aktivita tří a více osob;
- dlouhodobá soustavná činnost orientována na zisk a moc;
- zločinecká základna s organizační strukturou;
- vysoký stupeň hierarchických vazeb založených na disciplíně a profesionalitě;
- legalizace výnosů z trestné činnosti (praní špinavých peněz);
- pronikání do oficiálních společenských, ekonomických a politických sfér;
- mezinárodní spojení a působení;
- úsilí o monopolní kontrolu určité oblasti nezákonného působení;
- vysoká adaptabilita.⁴⁴

Jistý náhled na obsah daného pojmu poskytuje též pozitivní vymezení problematik, k jejichž šetření, prověřování a vyšetřování je ÚOOZ SKPV příslušen dle pokynu policejního prezidenta, který stanoví, že činnosti organizovaných zločineckých skupin koná v oblasti *"zvláště závažných a organizovaně páchaných zločinů v oblasti násilných projevů, vydírání a nástražných výbušných systémů užitých proti životu, zdraví nebo majetku, nedovoleného obchodování se zbraněmi, výbušninami, vojenským materiálem, chemickými, biologickými, radioaktivními a ostatními vysoce nebezpečnými látkami a ostatními komoditami, nelegální migrace a obchodu s lidmi, krádeží motorových vozidel, terorismu a extremismu, proti měně a platebním prostředkům, financování terorismu"*.⁴⁵

Na mezinárodní úrovni představuje nejvýznamnější pojetí fenoménu organizovaného zločinu reakce OSN, jako světového garanta zajišťování a udržování míru a bezpečnosti, která roku 1997 vytvořila jednu ze svých organizačních jednotek přímo zaměřených na boj proti drogové a organizované kriminalitě. Takto vznikla UNODC⁴⁶, jejímiž třemi hlavními programovými pilíři byly projekty technické spolupráce, výzkum a analytické práce a zejména normativní činnost a pomoc státům při ratifikaci mezinárodních smluv a vnitrostátních předpisů v oblasti boje proti drogové a organizované kriminalitě.⁴⁷ V této souvislosti došlo v roce 2000 na Valném shromáždění rezolucí 55/25 k přijetí

⁴⁴ *Organizovaný zločin*. Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>. Cit. [07-02-2015]

⁴⁵ čl. 6, písm. c), odst. 1 PPP 103/2013 o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

⁴⁶ The United Nations Office on Drugs and Crime

⁴⁷ UNODC. Dostupné na: <https://www.unodc.org/unodc/about-unodc/index.html?ref=menutop>. Cit. [07-02-2015]

Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a protokolů k této dohodě⁴⁸, která o tři roky později vstoupila v platnost. Význam této úmluvy spočívá ve skutečnosti, že se jedná o první právní dokument zabývající se bojem proti organizovanému zločinu na mezinárodní úrovni. Přestože Úmluva neposkytuje jednotnou a striktní definici mezinárodní organizované trestné činnosti, sumarizuje jednotlivé projevy organizované kriminality. V této souvislosti považuje Úmluva v čl. 2 (a) za organizovanou, trestnou činnost projevující se tím, že:

- se jedná o skupinu tří či více osob, která nebyla vytvořena náhodně,
- operuje po určitý časový úsek,
- jednání je ve shodě s cílem spáchat alespoň jeden trestný čin, za jehož spáchání je možno uložit trestní odnětí svobody nejméně 4 roky,
- je páchána za účelem získání, ať už přímo či nepřímo, finančního či jiného hmotného prospěchu.⁴⁹

Osobně považuji nedostatek Úmluvy, spočívající v absenci konkrétní definice za předpokladu charakteristiky jejích znaků, spíše za přednost. Neurčitost pojmu, která je výstižně nahrazena vyjmenováním jednotlivých znaků, resp. projevů, které se však u organizované trestné činnosti zpravidla sbíhají dohromady, poskytuje Úmluvě možnost reagovat na dynamičnost, která je organizované kriminalitě (i na mezinárodní úrovni) vlastní. V tomto ohledu shledávám shora uvedené 4 projevy organizované trestné činnosti za dostatečné. Obdobnou výhodu vnímám u použití termínu „*nadnárodní*“ oproti „*mezinárodní*“, v němž spatřuji možnost postihnout nejen trestnou činnost zasahující více států, ale také např. trestnou činnost páchanou na území pouze jednoho státu skupinami operujícími na území více států či v případě, že by měla trestná činnost podstatný vliv i na území jiného státu.

Na úrovni Evropské unie (dále jen „EU“) dosud nedošlo k formulaci mezinárodně platné definice pojmu organizovaná kriminalita. Hlavním důvodem neexistence jednotné definice je nejednotnost trestněprávních předpisů jednotlivých členských států EU a to i přes snahy o jejich harmonizaci.

⁴⁸ United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto

⁴⁹ *Organizovaný zločin*. Dostupné na: <http://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/index.html>. Cit. [07-02-2015]

I EU se však potýkala s tímto fenoménem a boj proti němu vyžadoval jeho formální vymezení. Takto byl 1. dubna 1997 na 587. schůzi Výboru ministrů Rady Evropy zřízen Výbor odborníků pro kriminologické a trestněprávní aspekty práva ve vztahu k organizované trestné činnosti (PC-CO)⁵⁰, jeho hlavním úkolem bylo charakterizovat a analyzovat organizovaný zločin ve státech EU, posoudit dosud přijatá protipatření (včetně právních předpisů), a určit způsoby, jakými lze zlepšit účinnost těchto opatření a zkvalitnit mezinárodní spolupráci v této oblasti. PC-CO začal svoji výzkumnou činnost v kooperaci s jednotlivými členskými státy, kterým zaslal rozsáhlý strukturovaný dotazník vztahující se k aktuálním problémům organizované kriminality dané země. Otázky byly rozděleny do následujících kategorií:

1. Výroba a pašování drog;
2. Podvody;
3. Krádeže vozidel;
4. Ozbrojené bankovní loupeže;
5. Nedovolené obchodování se zbraněmi a
6. Obchod s lidmi.

Výsledkem bylo pojmenování konkrétních znaků organizované trestné činnosti, které jsou společné, bez ohledu na místo, kde je tato činnost páchána.

Obligatoční kritéria:

1. Spolupráce tří nebo více lidí;
2. K páchání dochází dlouhodobě či po neurčitou dobu;
3. Podezření ze spáchání závažných trestných činů;
4. S cílem dosažení zisku a / nebo výhody;

Fakultativní kritéria:

5. Specifické rozdělení rolí každého účastníka či úkolů mezi účastníky;
6. Uvnitř organizace panuje určitá forma vnitřní disciplíny a kontroly;
7. Používání násilí nebo jiných nelegálních prostředků vhodných k zastrašování;
8. Snaha o uplatnění vlivu v oblasti politiky, médií, veřejné správy, exekutivy, spravedlnosti nebo ekonomiky;
9. Používání struktur obdobných obchodním či podnikatelským strukturám;
10. Podíl na praní špinavých peněz;

⁵⁰ The Committee of experts on criminological and criminal law aspects of organized crime

11. Operace na mezinárodní úrovni.^{51,52,53}

Na základě činnosti Skupiny odborníků pro kriminologické a trestněprávní aspekty práva ve vztahu k organizované trestné činnosti (PC-S-CO)⁵⁴, která navázala na činnost PC-CO v letech 1997-1999, byly v následujících letech provedena obdobná dotazníková šetření mezi jednotlivými státy EU. Výsledkem bylo konstatování, že při definování organizovaného zločinu nebo zločinecké skupiny mají být členskými státy používána kritéria organizovaného zločinu⁵⁵. Pro účely stanovení pak musí daný fenomén naplňovat všechny čtyři obligatorní znaky a alespoň dva znaky fakultativní.⁵⁶

⁵¹ Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States – 1998, s. 4 – 5. Dostupné na: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/Report1998E.pdf>. Cit. [12-03-2015]

⁵² FIJNAUT, C., PAOLI, L. Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond, s. 241 – 247.

⁵³ SIEGEL, D., BUNT, H. Global Organized Crime: Trends and Developments, s. 161.

⁵⁴ The Group of experts on criminological and criminal law aspects of organised crime

⁵⁵ Tak, jak byly stanoveny r. 1998 Výborem odborníků pro kriminologické a trestněprávní aspekty práva ve vztahu k organizované trestné činnosti (PC-CO).

⁵⁶ Council of Europe: Organised crime situation report 2001, s. 7 - 8. Dostupné na: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/Report2001E.pdf> Cit. [12-03-2015]

5 Analýza vybraných druhů organizovaného zločinu

Jednotlivé druhy organizovaného zločinu představují fenomén, jako například praní špinavých peněz. Jde o zisk určitého, nezákonného jednání s majetkových prospěchem.⁵⁷ Následující kapitola je zaměřena na analýzu vybraných druhů organizovaného zločinu s důrazem na praní špinavých peněz, organizovanou hospodářskou kriminalitu, korupci, výrobu, pašování a distribuci drog a daňové podvody.

5.1 Praní špinavých peněz

Za duchovního otce „praní špinavých peněz“ považujeme gangstera Al Caponeho, který vybudoval v Chicagu síť prádelen, jejichž prostřednictvím legalizoval zisky z prodeje alkoholu, provozováním hracích automatů a prostituce.⁵⁸

„Podstata praní špinavých peněz je v principu založena na naplnění těchto obecných „zásad“:

- 1. Je nutné utajit pravé vlastnictví a skutečný zdroj prostředků.*
- 2. Musí se co nejvíce měnit podoby těchto finančních prostředků (na směnky, akcie, cestovní šeky atd.).*
- 3. Stopy, jaké za sebou dané operace zanechávají, musí být pečlivě odstraňovány.*
- 4. Tok prostředků musí být i bedlivě sledován a kontrolován. Zjistí-li někdo v řetězci, že se jedná o špinavé peníze a zcizí je, jejich původní vlastník nemůže prakticky nic dělat.“⁵⁹*

Při praní špinavých peněz hrají důležitou úlohu hotovostní toky. Jde o legalizaci výnosů z trestné činnosti přes bankovní účty. Postatou je zakrytí nelegálního původu příjmů tak, že se částky v hotových penězích vloží na bankovní účty a dále se s nimi provádí nepřehledné bezhotovostní i hotovostní transakce. Příkladem může být nákup a prodej nemovitostí a uměleckých děl. Praní špinavých peněz není jen záležitostí zločinců, dopouštějí se ho i bezúhonní lidé při legalizaci úplatku za získání přednostní zakázky.⁶⁰

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, A. a kol. Czech Yearbook of International Law – The Role of Governmental and Non-governmental Organizations in the 21st Century – 2014, s. 301.

⁵⁸ ŠMAJS, J., BINKA, B., ROLNÝ, I. Etika, ekonomika, příroda, s. 144.

⁵⁹ ŠMAJS, J., BINKA, B., ROLNÝ, I. Etika, ekonomika, příroda, s. 144.

⁶⁰ SLAVÍK, J. Finanční průvodce nefinančního manažera, s. 35.

Podíváme-li se na zahraniční investice, řadíme jako zvláštní druh tzv. *bludné avoáry, horké peníze*. Pohyb nezávisí na úrokové sazbě, ale i na předpokládaném pohybu měnového kurzu. Jejich příliv banky v určitých situacích brzdí tím, že je neúročí nebo počítají poplatky za jejich úschovu. Někdy se můžeme setkat s tím, že horké peníze charakterizujeme jako ilegální, nebo se spornou legalitou a jejich pohyb je velmi obtížné statisticky podchytit.⁶¹

Rada pro justici a vnějškové věci přijala v roce 2005 směrnici o praní špinavých peněz, která znesnadňuje volný pohyb vysokých finančních částek přes vnější hranice EU.⁶² Právní rámec praní špinavých peněz dle 3. direktivy EU AML: 3. RD AMLD je součástí širšího souboru legislativních opatření zaměřených na prevenci praní špinavých peněz a financování terorismu, včetně: Směrnice 2006/70, Nařízení 1781/2006, Nařízení 1889/2005 o kontrolách peněžní hotovosti; Rozhodnutí Rady EU 2000/642 o způsobech spolupráce mezi finančními zpravodajskými jednotkami členských států, pokud jde o výměnu informací; řada právních nástrojů EU o uložení sankce a restriktivní opatření vlády třetích zemí, ale i na nestátní subjekty a jednotlivce.⁶³ Mezi nové hrozby a priority z oblasti AML řadíme korupci a politicky exponované osoby (FATF doporučuje zpřísnit požadavky na politicky exponované osoby), daňové trestné činy, financování terorismu.⁶⁴

„Nejlepší odhad objemu propíraných špinavých peněz za rok 2009 se blíží částce 1,6 bilionů USD čili 2,7 % HDP (interval spolehlivosti: 2,1-4 %). Nejlepší odhad objemu propíraných špinavých peněz každoročně na světové úrovni spadá do tzv. „konsenzuálního rozsahu“ 2-5 % HDP, který původně navrhl ředitel Mezinárodního měnového fondu v roce 1998 a byl často citován v literatuře ještě o více než deset let později. Údaje naznačují, že jsou tyto nejlepší údaje polohovány na nižší hranici rozsahu. Do určité míry je to však otázkou metodologie. Pokud by ve výpočtu byly zahrnuty i činnosti praní špinavých peněz související s daňovými a celními podvody, výsledky by se pohybovaly – a možná i překročily – horní hranici „konsenzuálního rozsahu“. Pokud by se však vzaly v úvahu jen

⁶¹ KALÍNSKÁ, E. a kol. Mezinárodní obchod v 21. století, s. 27.

⁶² KRUTÍLEK, O. Monitoring evropské legislativy 2004 – 2005, s. 229.

⁶³ Právní rámec. Dostupné na: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-64_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-64_en.htm?locale=en) . Cit. [04-02-2015]

⁶⁴ Hrozby. Dostupné na: http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-64_en.htm?locale=en . Cit. [04-02-2015]

výnosy z nadnárodní trestné činnosti, odhady praných částek by spadly na úroveň okolo 1 % HDP, tudíž pod „konsenzuální rozsah“.⁶⁵

5.2 Organizovaná hospodářská kriminalita

„Prudký rozvoj podnikání, k němuž u nás došlo po roce 1989, je provázen nejen neustálými změnami velkého množství právních předpisů regulujících podnikání, ale též novými typy kriminality, které vždy nelze dostatečně předvídat. Řada subjektů si totiž transformaci ekonomiky z plánované na tržní vyložila po svém, a proto se od roku 1989 setkáváme s postupným nárůstem hospodářské kriminality.“⁶⁶

Pojem hospodářská kriminalita, nebo-li hospodářská trestná činnost, jako pojem takový dosud nebyl jednoznačně definován. V trestně právní teorii ani v kriminologii nejde o jednotné vymezení. Odborná literatura nejčastěji pojem hospodářská kriminalita charakterizuje jako delikvenci s vysokou mírou společenské nebezpečnosti, s časově náročnou a věcně nesnadnou prokazatelností úmyslného trestného chování, s důsledky v podobě značných finančních škod a s nemalou latencí. Toto se neděje jen v České republice ale i zahraniční kriminologové stále nemají jasný pojem. Profesor O. Novotný: „Zahraniční kriminologie se orientuje na zkoumání hospodářské kriminality několik desetiletí, naše kriminologie teprve několik let.“⁶⁷ Chmelík a jeho kriminalistické pojetí této kriminality je definováno jako nenásilná kriminalita s mimořádným ekonomickým a společenským dopadem na vnitřní stabilitu státu.⁶⁸ Tento stejný názor na pojem zastává i V. Porada.⁶⁹

Trestní zákoník člení hospodářské trestné činy na:

- trestné činy proti měně a platebním prostředkům (např. padělání a pozměnění peněz, výroba a držení padělatelského náčiní);
- trestné činy daňové, poplatkové a devizové (např. zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby);

⁶⁵ PIETSCHMANN, T., WALKER, J. Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu, s. 8.

⁶⁶ FRYŠTÁK, M. Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe, s. 5.

⁶⁷ SCHEINOST, M. a kol. Výzkum ekonomické kriminality.

⁶⁸ CHMELÍK, J., HÁJEK, P. Úvod do hospodářské kriminality, s. 23.

⁶⁹ FRYŠTÁK, M. Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe, s. 8.

- trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou (např. porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže);
- trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu (např. porušení práv k ochranné známce a jiným označením, padělání a napodobení díla výtvarného umění).⁷⁰

Průzkumy hospodářské kriminality za rok 2014 ukazují, že je tento jev v České republice stále běžnější a je v nejrozmanitějších podobách. Hovoříme zde o podvodech v nákupním procesu nebo počítačové kriminalitě. Náklady hospodářské kriminality se zvyšují i nárůst podílu podvodů páchaných zástupci či zprostředkovateli. Mezi tradiční typ hospodářské kriminality řadíme majetkovou zpronevěru, která představuje 80 % z tohoto. Podvody v nákupním procesu se vyvinuly v samostatnou kategorii těchto podvodů a setkala se s tím již 29 % společností, které byly obětí. Podvod v nákupním procesu spočívá v tom, že jde o skrytou dohodu s obchodními partnery, kteří jsou do všeho zapojeni. Odhalení tohoto jednání je ve většině případů značně obtížné. Pro identifikaci se u velkých korporací využívá například pokročilý systém datových analýz. Další případem hospodářské kriminality je počítačová kriminalita. Lze ji považovat za jeden z nejnebezpečnějších druhů kriminality tohoto století, neboť moderní společnost využívá plného potenciálu technologií a dává svým zaměstnancům více svobody.⁷¹

Mezi projevy počítačové kriminality řadíme:

- sabotáže;
- dokladové delikty;
- neoprávněné užívání počítačů;
- jiné delikty.⁷²

5.3 Korupce

Slovo korupce je latinského původu, sloveso „rumpere“ znamená „něco zlomit“ a předpona cor- naznačuje záměr, účel tohoto lámání. Mezinárodní studie ukazují, že korupce je u nás i ve světě rozšířeným pojmem. V češtině máme pro toto výstižný termín úplatkářství, podplácení, prodejnost (až prostituce).⁷³

⁷⁰ zák. č. 40/2009 Sb.

⁷¹ Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014, s. 6 – 14.

⁷² MATOUŠKOVÁ, I. Aplikovaná forenzní psychologie, s. 155.

⁷³ KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie vděčnosti a nevďěčnosti – kudy vede cesta k přátelství, s. 23.

„Transparency International definuje korupci jako zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu. Konkrétněji se jedná o příslib poskytnutí nebo o poskytnutí jakékoli neoprávněné výhody v něčí prospěch za určitou formu odměny.“⁷⁴

Korupce představuje zneužití postavení v souvislosti s porušením principu nestrannosti při rozhodování, které je motivováno snahou po materiálním zisku či jiných výhodách. Korupce je projevem chyby v rozhodovacím a řídicím procesu. Tento pojem přestavuje i etické a mravní selhání jednotlivců. Trestní zákoník nepoužívá pojmu korupce jako takové, ale tento jev je postihován trestnými činy: § 331 Přijetí úplatku, § 332 Podplácení, § 333 Nepřímé úplatkářství, § 334 Společné ustanovení pak vymezuje pojmy „úplatek“, „úřední osoba“ a „obstarávání věci obecného zájmu“.

Právní řád zakotvuje i skutkové podstaty trestných činů, které definují korupční chování. Veřejná správa a zákonodárná a soudní moc jsou nebezpečným prostorem pro korupci. Z tohoto důvodu jsou vymezeny v části druhé hlavy X. dílu 2 trestního zákoníku „Trestné činy úředních osob“: § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby, § 330 Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti.

K trestným činům, které mají znaky korupčního chování, lze řadit také trestné činy: § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji, § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku, § 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, § 257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, § 258 Pletichy proti veřejné dražbě.⁷⁵

Korupce v bankovním světě není neexistujícím problémem, i když není veřejností široce sledovaný a komentovaný. S korupcí v bankovním světě jsou obvykle spojovány mimo banky, pojišťovny, penzijní fondy, stavební spořitelny, investiční fondy a společnosti. Korupce se netýká ekonomiky plošně, ale jednotlivých oblastí či oborů, případně region. Ve většině zemí je větší možnost úplatků u velkých zakázek (kontrakty na vojenské projekty). Existují i názory, že úplatkářství může mít na ekonomiku pozitivní vliv, tím, že zvyšuje efektivnost podnikání snížením času potřebného na vyřízení různých povolení. Vede k eliminaci zatěžující administrativy a obcházení neefektivností právního

⁷⁴ MRAVCOVÁ, J. a kol. Průvodce zadáváním veřejných zakázek – nové možnosti zhodnocení veřejných prostředků, s. 25.

⁷⁵ *Stop korupci*. Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>. Cit. [07-02-2015]

systemu. V tomto případě jsou úplatky a korupce jakýmsi “mazadlem” a hovoří se o “grease” nebo “speed money” argumentu. Skutečnost ukazuje, že naopak možnost uplácet prodlužuje dobu potřebnou k vyřizování povolení.⁷⁶

Příkladem nulové tolerance proti korupci jsou Protikorupční pravidla UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.⁷⁷ Banka netoleruje zapojení zaměstnanců či třetích stran do přímého nebo nepřímého korupčního jednání.

Korupce v souvislosti s rozsahem v České republice byla spojena především s anonymními akciemi. Tato anonymita osob, které kontrolují takové společnosti, zajišťuje, že není možné zjistit, která fyzická osoba veřejnou zakázku obdržela. Anonymní akcie umožňují velmi snadné utajení v souvislosti s vlastnictvím i s majetkem. Tím pádem jde o možnost praní špinavých peněz. V této situaci tedy nemá zákon proti praní špinavých peněz žádný smysl. Podle zprávy OECD (z roku 2010) byly na světě již pouze 3 státy, které umožňovaly anonymní akcie. Šlo o Marshallovy ostrovy (60 000 obyvatel), Nauru (10 000 obyvatel) a Českou republiku.⁷⁸

Při šetření Transparency International v roce 2010 se Česká republika na základě srovnání korupčního prostředí umístila na 53. místě z 178 zemí světa. Svaz průmyslu a dopravy doplňuje, že za korupcí v podnikatelské sféře stojí veřejné zakázky, při kterých se výše úplatku odhaduje na 16% z hodnoty zakázky. V daném roce se 40 až 80% zaměstnavatelů vyjádřilo, že bez úplatku nemají šanci přežít. NERV (Národní ekonomická rada vlády) odhaduje přímou cenu za korupci na cca 40 miliard Kč ročně, resp. na ztrátu 2 procentních bodů českého HDP.⁷⁹ V roce 2013 se podle hodnocení Transparency International Česká republika umístila v celosvětovém žebříčku na 57. místě, s hodnocením 48 bodů, což je stejný výsledek, jakého dosáhly Bahrajn, Chorvatsko a Namibie. Mezi 31 západoevropskými zeměmi (členské státy EU + Norsko, Švýcarsko, Island) je Česká republika na 25. místě.⁸⁰

⁷⁶ POLOUČEK, S. a kol. Bankovníctví, s. 615 - 618.

⁷⁷ Protikorupční pravidla UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.. Dostupné na: http://www.unicreditbank.cz/files/download/o-bance/sustainability/protikorupcni_pravidla.pdf. Cit. [07-02-2015]

⁷⁸ JÍLEK, J. Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk, s. 240 - 241.

⁷⁹ KISLINGEROVÁ, E. a kol. Nová ekonomika – nové příležitosti?, s. 203.

⁸⁰ Index vnímání korupce /CPI/ Transparency International v roce 2013: v hodnocení 31 evropských zemí je Česká republika na 25. místě. Dostupné na: <http://www.transparency.cz/cpi-2013/>. Cit. [07-02-2015]

5.4 Výroba, pašování a distribuce drog

Nadnárodní organizovaný zločin spojuje výrobce a spotřebitele nelegálních drog a velký počet závislých osob trpí zdravotními důsledky užíváním drog. WHO uvádí, že ročně zemře přibližně 200 000 lidí na užívání drog. Jak ukázala studie ekonomických nákladů souvisejících z drogami z roku 2002 v USA, přišla k částce 180 mld USA, což představuje 1,7 % hrubého domácího produktu USA v daném roce. Dostupné údaje vykazují jistou korelaci mezi obchodem s drogami a korupcí. Za neúspěšnější zločinecké organizace považujeme ty, které jsou schopny využívat korupci pro oslabení úředních kontrol a tím pádem získají téměř monopol na nelegální trh s drogami.⁸¹

Za drogovou trestnou činnost bylo v r. 2013 zadrženo a stíháno 3701, resp. 3568 osob, a to nejčastěji z důvodu výroby, pašování a prodeje pervitinu či konopných látek. Počet osob stíhaných za drogové trestné činy dlouhodobě roste. V r. 2013 bylo za drogovou trestnou činnost obžalováno 2615 osob a pravomocně odsouzeno 2522 osob. Nejčastěji uloženou sankcí bylo podmíněně odložené odnětí svobody. Od r. 2008 roste počet osob odsouzených za DTČ a současně se snižuje podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody ve prospěch sankcí nespojených s odnětím svobody. V r. 2013 bylo odhaleno celkem 276 indoor pěstíren a 3 fóliovníky, které sloužily k pěstování konopí. Největší podíl tvořily malé domácí pěstírny s počtem rostlin do 50 kusů. Do pěstování konopí a distribuce marihuany se v posledních letech výrazně zapojují organizované skupiny osob původem z Vietnamu. Za r. 2013 zajistily Policie ČR a Celní správa ČR celkem 735,4 kg marihuany, 73,6 tis. rostlin konopí a 1,3 kg hašiše. Koncentrace THC u zachyceného konopí činila průměrně 10 %. Zapojení organizovaných skupin osob původem z Vietnamu do výroby a distribuce pervitinu nabývá stále většího rozsahu, podle NPC dané skupiny v posledních dvou letech prakticky převzaly kontrolu nad touto částí nelegálního trhu s drogami. Jak ukazují data o záchytech, na trhu byl dostupný velmi čistý pervitin jak v práškové formě, tak pervitin ve formě krystalů, který poptávají uživatelé zejména z Německa, Rakouska, ale také z Polska. Pokud jde o obchod s heroinem, nově se na území ČR etablovaly. Drogové trhy makedonské organizované skupiny, ty se ve spolupráci se

⁸¹ PIETSCHMANN, T., WALKER, J. *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu*, s. 135 – 142.

skupinami osob z Bulharska a Vietnamu zapojily také do distribuce marihuany a pervitinu.⁸²

5.5 Daňové podvody

U vyspělých zemí tvoří daňové příjmy více než 95% veřejných příjmů. Daně z tohoto důvodu můžeme definovat jako povinné platby do veřejného sektoru, za které vlády neposkytují přímá ekvivalentní protiplnění.⁸³ V případě posuzování daňových podvodů musíme přistupovat na základě kritérií, tj. rozdělit daňové úniky, které jsou neočištěné od daňového základu, a ty, k nimž dochází ve stadiu odpočtů, sraček a úlev. Za největší oblast, kde nacházíme daňové úniky, řadíme neoprávněné odpočty u daně z přidané hodnoty.^{84,85} Nedostatky v oblasti daňových úniků vytvářejí prostor pro množící se úniky ve formě tzv. karuselových podvodů, které například v roce 2006 způsobily členským zemím EU újmu v celkové výši odhadované na 106,7 miliard EUR. Na DPH bylo v zemích EU vybráno o 12 % méně.⁸⁶ *“Pokud probíhá několik karuselových operací se stejným nebo podobným zbožím současně a zapojí-li se do nich i další subjekty z nečlenských zemí EU, stávají se daňové úniky obtížně zjistitelnými a těžko prokazatelnými. Realizace daňových úniků tohoto typu není umožněna ani výrazně sofistikovaným počínáním delikventů ani liknavostí celní či daňové správy, ale je založena především na rychlosti operace a omezené akceschopnosti kontrolních organů.”*⁸⁷ Daňové poplatníky v EU stojí podvody přibližně 10 mld euro.

Reakcí na účetní podvody v České republice je přijetí směrnice č. 2006/43/ES zák. č. 93/2009 Sb., o auditorech. Zákon vymezuje subjekty veřejného zájmu a zřizuje Radu pro veřejný dohled nad auditem.⁸⁸

⁸² Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013, s. 143 – 165.

⁸³ OCHRANA, F. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance, s. 171.

⁸⁴ HUBINKOVÁ, Z. a kol. Psychologie a sociologie ekonomického chování, s. 141.

⁸⁵ Státní pokladna České republiky podle studie Světové banky (2003) přichází ročně asi o miliardy korun díky daňovým únikům. Daňové úniky vznikají z mnoha důvodů, patří sem například složité daňové zákony, hotovostní platební styk, zkreslený popis zboží, zaměstnávání osob bez pracovní smlouvy, fiktivní ztráty, služby bez daňových dokladů.

⁸⁶ MACHKOVÁ, H. a kol. Mezinárodní obchodní operace, s. 143.

⁸⁷ MACHKOVÁ, H. a kol. Mezinárodní obchodní operace, s. 144.

⁸⁸ JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J. Účetnictví podle mezinárodních standard účetního výkaznictví 2013, s. 74.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Výzkum

6.1 Cíl výzkumu

Stěžejním pro tuto diplomovou práci bylo provedení analýzy v oblasti organizovaného zločinu v České republice v letech 2011 - 2013 s cílem vyčíslit důsledky tohoto jednání. Všechna data získaná pro diplomovou práci byla poskytnuta Policií ČR. V závěru je provedeno zhodnocení uskutečněných analýz a jejich vyhodnocení. Cílem diplomové práce je analyzovat současný stav této problematiky z pohledu ekonomického. Vztah práva a organizovaného zločinu bude zkoumán z hlediska funkcí práva, právních příčin organizovaného zločinu a nalezení styčných bodů, kdy právo může relativně účinně eliminovat organizovaný zločin.

6.2 Metodologie a metody

Při výzkumné části diplomové práce byly použity analýzy statistických údajů poskytnutých Policií České republiky o organizovaném zločinu v letech 2011 – 2013. Byly využity poznatky z odborných publikací a pramenů, statistika, analýza dokumentů, komparativní studium právních prostředků. Analýze statistických údajů Policie České republiky předchází právní úprava trestných činů a návrh de lege ferenda.

Pro výzkumné šetření byla formulována následující hypotéza:

H1: Počet trestných činů v rámci organizovaného zločinu má vzestupnou tendenci.

6.3 Právo jako normativní systém

Těžištěm boje proti organizované kriminalitě je v českém právním řádu platný trestní zákoník a trestní řád. Tak, jako po celém světě, i v ČR jsou možnosti potlačování organizované trestné činnosti dány zejména trestněprávní úpravou. Trestní zákoník, coby hmotněprávní úprava, je představován z. č. 40/2009 Sb. ze dne 8. ledna 2009, procesní úprava je pak představována trestním řádem, tedy z. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.⁸⁹ Z obou shora jmenovaných předpisů jsem po pečlivém studiu vybrala právní

⁸⁹ KARABEC, Z. Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta), s. 1.

instituty a nástroje, které považuji za klíčové v trestněprávní represii na úseku boje s organizovaným zločinem. Jednotlivé nástroje jsem rozdělila na hmotněprávní a procesněprávní, byť jsem si vědoma, že rozdělení těchto může být různé, např. dle účelu jednotlivých ustanovení.

V trestním právu hmotném je podstatná právní norma uvedená v ustanovení § 129 tr. zákoníku, vymezující pojem organizované zločinecké skupiny. Svou povahou se tedy, ve smyslu teorie práva, jedná o normu definiční. Vymezuje znaky, jejichž splněním se daná organizace podřazuje pod pojem organizované zločinecké skupiny a jako taková je následně způsobilá k aplikaci dalších příslušných norem trestního zákoníku.

Základní ustanovení trestního zákoníku, které lze aplikovat s ohledem na definici shora popsané zločinecké organizace, jsou obsažena v Hlavě X., Díle 7, § 361 až 363 tr. zákoníku. Ustanovení § 361 tr. zákoníku definuje skutkovou podstatu trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině. První odstavec se vztahuje na osoby účastnící se a podporující činnost organizované zločinecké skupiny. Druhý odstavec upravuje sankce za činnost takové skupiny ve vztahu k trestným činům vlastizrady, terorismu a teroristického útoku, třetí se pak vztahuje k vedoucím činitelům takových skupin. Poslední odstavec pak odkazuje na samostatnou právní úpravu postavení pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny ve smyslu ustanovení § 107 a 108 tr. zákoníku, která se na člena organizované zločinecké skupiny neuplatňuje. Významným, pro trestní odpovědnost pachatelů trestného činu dle § 361, je již samotné jednání vedené v prvních třech odstavcích tohoto ustanovení a je lhostejno, zda je vázána na naplnění skutkové podstaty jiného trestného činu uvedeného ve zvláštní části trestního zákoníku. Ustanovení § 362 upravuje institut účinné lítosti ve vztahu k trestnému činu dle § 361 tr. zákoníku. Základním předpokladem pak je učinění oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému zákonem z jiného činu organizované zločinecké skupiny, než je samotná účast na této, mohlo být ještě odstraněno. Samotná závažnost činnosti organizované zločinecké skupiny je v tomto ustanovení o to více zdůrazněna tím, že nepostačí zamezit škodlivému následku trestného činu či učinit nápravu takového následku, jako to připouští institut účinné lítosti dle § 33 tr. zákoníku a který se vztahuje na zde taxativně vyjmenované trestné činy, nýbrž vždy vyžaduje učinit o skutečnosti oznámení státnímu zástupci či policejnímu orgánu. Významným, na úseku boje s organizovanou kriminalitou, je ustanovení § 363 upravující beztrestnost agenta za účast na

organizované zločinecké skupině ve smyslu ustanovení § 361, příp. za další, zde taxativně vyjmenované trestné činy spáchané ve prospěch takové skupiny, pokud policista, plní úkoly jako agent dle jiného právního předpisu, toto činí s cílem odhalit a rozkrýt organizovanou zločineckou skupinu, resp. její pachatele.

Pojem pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny upravuje ustanovení § 107 tr. zákoníku a současně se aplikuje za předpokladu, že se pachatel, jako člen či pomocník takové skupiny, dopustil úmyslného trestného činu uvedeného ve zvláštní části tohoto zákona. Ustanovení § 108 pak upravuje ukládání trestů takovým pachatelům, když horní hranice trestní sazby v případě trestu odnětí svobody, která je stanovena trestním zákonem, se zvyšuje o jednu třetinu.

Za významné, z hlediska omezování příjmů z trestné činnosti, shledávám ustanovení dle § 216 a 217 tr. zákoníku upravující, resp. postihující legalizaci výnosů z trestné činnosti a legalizaci výnosů z trestné činnosti z nedbalosti. Jak z nadpisů obou ustanovení vyplývá, podstatou je kriminalizovat jednání pachatele spočívající v úsilí o podstatné ztížení či znemožnění zjištění původu věci či jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestnými činem anebo představuje odměnu za tento čin. Přestože ustanovení není jakkoli vztaženo k činnosti organizované zločinecké skupiny a předmětný termín ani v jednom z těchto není obsažen, úmysl zákonodárce je, dle mého názoru, více než zřejmý. Ačkoli zisk nepatří ani mezi znaky shora uvedené zločinecké organizace ve smyslu § 129 tr. zákoníku, je nesporné, že patří mezi jeden ze základních motivů organizované trestné činnosti. V kvalifikovaných skutkových podstatách předmětného ustanovení se ostatně hovoří o organizované skupině, což je navíc dle § 42 písm. o) tr. zákoníku obecná přitěžující okolnost. Mám tak za to, že premisa legalizování prostředků nabytých organizovanou trestnou činností je na místě.

V procesu odhalování a objasňování organizované trestné činnosti je důležité ustanovení § 41 tr. zák. Konkrétně ustanovení § 41 písm. m) tr. zák. garantuje, že soud pojme za polehčující okolnost to, že pachatel *"přispěl zejména jako spolupracující obviněný k objasnění trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny"*.

V této souvislosti považuji za podstatné taktéž ustanovení § 58 odst. 4 tr. zák. upravující institut mimořádného snížení trestu odnětí svobody v případě pachatele označeného jako

spolupracující obviněný⁹⁰. Soud, dle tohoto ustanovení, může snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby, přitom však musí vzít v úvahu *"povahu trestného činu uvedeného v jeho doznání v porovnání se zločinem spáchaným členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, k jehož objasnění přispěl, dále význam takového jeho jednání, osobu pachatele a okolnosti případu, zejména zda a jakým způsobem se podílel na takovém zločinu, k jehož objasnění se zavázal, a jaké následky svým jednáním případně způsobil"*. Soud přitom není vázán omezeními v ukládání trestů, které jsou upraveny předchozími ustanoveními.

V trestním právu procesním považují za nejdůležitější následující ustanovení upravující operativně pátrací prostředky, tj. ustanovení § 158b-f tr. řádu. Operativně pátrací prostředky představují ucelený systém prostředků, techniky a jednotlivých postupů, které uskutečňují útvary a služby v rámci zákona.

Předstíraný převod ve smyslu ustanovení § 158c tr. řádu představuje *"předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, k jejímuž držení je třeba zvláštní povolení, jejíž držení je nepřipustné, která pochází z trestného činu, nebo která je určena ke spáchání trestného činu."* Předmětného institutu je možno využít pouze po předchozím povolení státního zástupce, příp. s jeho bezodkladným dodatečným povolením, pokud převod nesnese odkladu. Význam předstíraného převodu je právě tam, kde je třeba dokázat, že osoba či organizovaná zločinecká skupina obchoduje s nelegálními věcmi (odcizenými věcmi, zbraněmi apod.). Výsledkem je pak záznam (obligatorně zasílaný dozorujícímu státnímu zástupci) sloužící jako důkazní prostředek prokazující samotnou skutečnost převodu, obsahující identifikaci osob a popis skutkového děje.

Sledování osob a věcí, dle ustanovení § 158d tr. řádu, představuje *"získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky."* Sledování je možno zahájit na základě písemného povolení státního zástupce a v případě, že by v rámci sledování bylo zasahováno do nedotknutelnosti obydlí či listovního tajemství, pak pouze na základě povolení soudce. Pokud by věc nesnesla odkladu, pak o toto žádá policejní orgán dodatečně a v případě, že by do 48 hodin povolení nedostal, je povinen sledování ukončit a veškeré výstupy z něj plynoucí zničit. Ustanovení dále uvádí, že pokud má být sledování použito jako důkazní prostředek, je třeba k němu připojit

⁹⁰ Institut spolupracujícího obviněného upravuje ustanovení § 178a tr. řádu.

protokol splňující náležitosti dle ustanovení § 55 a 55a tr. řádu, upravující náležitosti protokolace v trestním řízení.

Institutu použití agenta ve smyslu ustanovení § 158e tr. řádu je možno využít v trestním řízení pro zločin, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 roků, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny a dále na taxativně vyjmenované trestné činy⁹¹. Agentem pak je příslušník Policie České republiky či Generální inspekce bezpečnostních sborů. Za tímto účelem, je-li to třeba k zastření jeho totožnosti, je možno tomuto vytvořit legendu o jiné osobní existenci a tuto zavést do příslušných informačních systémů, provádět hospodářské činnosti k jejichž výkonu je třeba zvláštního povolení či registrace a zastírat příslušnost k danému bezpečnostnímu sboru. Povolení k použití agenta vydává na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, dle příslušnosti státního zástupce podávajícího návrh. Zajímavostí je, že agent již nepotřebuje dalšího povolení k provedení sledování osob či věcí dle § 158d odst. 2 tr. řádu nebo k předstíranému převodu dle § 158c tr. řádu. Výsledkem činnosti agenta je záznam o jeho použití, který je obligatorně předložen dozorujícímu státnímu zástupci.

Procesněprávní úpravu operativně pátracích prostředků doplňuje ještě zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně ustanoveními § 72 až § 77 vztahujícími se k podpurným operativně pátracím prostředkům. Tyto lze charakterizovat jako zvláštní, zákonem přesně definované prvky operativně pátrací činnosti, jenž jsou využívány před zahájením trestního řízení (příp. v průběhu trestního řízení jako podpora operativně pátracích prostředků) spočívající ve využití informátora, krycích prostředků, zabezpečovací techniky a zvláštních finančních prostředků.⁹²

Informátorem se rozumí fyzická osoba poskytující policii informace či služby takovým způsobem, aby nebyla vyzrazena její spolupráce. Zákon v tomto ustanovení také umožňuje informátorovi poskytnout věcnou či finanční odměnu.

⁹¹ Jedná se o: pletichy v insolvenčním řízení dle § 226 tr. zákoníku, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže dle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2-4 tr. zákoníku, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle § 256 tr. zákoníku, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle § 257 tr. zákoníku, pletichy při veřejné dražbě dle § 258 tr. zákoníku, zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 tr. zákoníku, přijetí úplatku dle § 331 tr. zákoníku, podplacení dle § 332 tr. zákoníku, nepřímé úplatkářství dle § 333 tr. zákoníku nebo pro jiný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

⁹² MAZÁNEK, J. K zvláštnostem operativně pátrací činnosti policie v řízení o hospodářských trestných činech, s. 20.

Krycí prostředky představují věci, tj. krycí doklady, prostory či činnosti, jimiž je možno zastřít skutečnou totožnost osoby, vyzradit její činnost či zastřít činnost policie.

Zabezpečovací technika představuje technické prostředky či zařízení, příp. jejich soubory, určené k předcházení či odstranění ohrožení bezpečnosti či veřejného pořádku.

Zvláštní finanční prostředky představují vyčleněné finanční prostředky určené k úhradě výdajů vzniklých v souvislosti s odhalováním trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků, operativně pátracích prostředků ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu a v souvislosti s poskytováním krátkodobé ochrany. Jedná se o institut nacházející uplatnění zejména při využití předstíraného převodu dle ustanovení § 158c tr. řádu.

Výpověď svědka je jedním z důkazních prostředků založených na reprodukci skutečností, které svědek vnímal vlastními smysly a které jsou podstatné pro rozhodování v trestním řízení. Přestože se nejedná klasickou ofenzivní metodu trestního řízení, považuji z hlediska důkazního za významné ustanovení § 55 odst. 2 tr. řádu, které umožňuje utajit identitu svědka. Základním předpokladem jest skutečnost, že *"svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědeckví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem"*. V takovém případě pak dané ustanovení umožňuje vést veškeré osobní údaje svědka odděleně od trestního spisu a současně odkazuje na možnost poskytnutí ochrany svědkovi a těmto osobám.⁹³ V této souvislosti si dovoluji upozornit na těžkosti spojené s realizací tohoto institutu vyplývající z rozhodnutí ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 499/04, který konstatoval, že při rozhodování ve věci je třeba, aby výpovědi utajených svědků byly podporovány i dalšími důkazy, a tedy že k odsouzení obžalovaného nelze přistoupit pouze na základě takových výpovědí a ani v převážné míře těchto.

Za důležité považuji v souvislosti s bojem proti organizované trestné činnosti nástroje spočívající v zadržení, otevření, záměně či sledování zásilky, upravené v ustanoveních § 86 až § 87c tr. řádu.

Zadržet zásilku lze, ve smyslu § 86 tr. řádu, poté, co toto nařídí předseda senátu, v přípravném řízení pak státní zástupce. V případě ohrožení z prodlení a za předpokladu, že

⁹³ Samostatnou úpravu na úseku ochrany svědka představuje lex specialis, tj. z. č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších právních předpisů

nařízení nelze dosáhnout předem, může zásilku pozdržet bez tohoto nařízení policejní orgán sám. Pokud pošta neobdrží nařízení do tří dnů, nesmí být zásilky již déle zadržovány.

Otevřít zásilku, dle § 87 tr. řádu, může pouze předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státního zástupce či policejní orgán. Zásilka je pak připojena ke spisu (v případě, že by odevzdáním této mohlo dojít ke zmaření či podstatnému stížení účelu trestního stíhání), případně doručena adresátovi nebo se vrátí poště či osobě, která tuto vydala.

Zaměnit zásilku, dle § 87a tr. řádu, může policejní orgán za stejných procesních náležitostí, jako v případě otevření zásilky. Předpokladem je, že je tak činěno pro zjištění osob nakládajících se zásilkou obsahující *"omamné látky, psychotropní látky, prekursory, jedy, radioaktivní materiál, padělané peníze a padělané cenné papíry, střelné nebo hromadně účinné zbraně, střelivo a výbušniny nebo jinou věc, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, věci určené ke spáchání trestného činu, anebo věci z trestného činu pocházející"*. O záměně policejní orgán sepíše záznam a se zaměněnými věcmi nakládá, jako s věcmi odňatými.

Institut sledování zásilky, upravený v ustanovení § 87b tr. řádu, se užije tehdy, pokud je třeba k objasnění trestného činu či odhalení všech jeho pachatelů a k zjištění potřebných skutečností sledovat zásilku obsahující věci uvedené v § 87a tr. řádu. Činí tak policejní orgán na základě pokynu dozorujícího státního zástupce. Sledování je možno zahájit i bez pokynu státního zástupce, nesnese-li věc odkladu s tím, že státní zástupce je bezodkladně o věci n informován. Sledování se ukončí, vyjde-li najevo, že nakládáním se zásilkou vzniká vážné nebezpečí životu nebo zdraví, značné škody na majetku, příp. pokud hrozí nebezpečí, že takovou zásilku již nebude možno déle sledovat. V takovém případě ukončí policejní orgán sledování sám i bez pokynu státního zástupce a učiní opatření k zabránění dalšímu držení věcí, které byly obsahem zásilky.

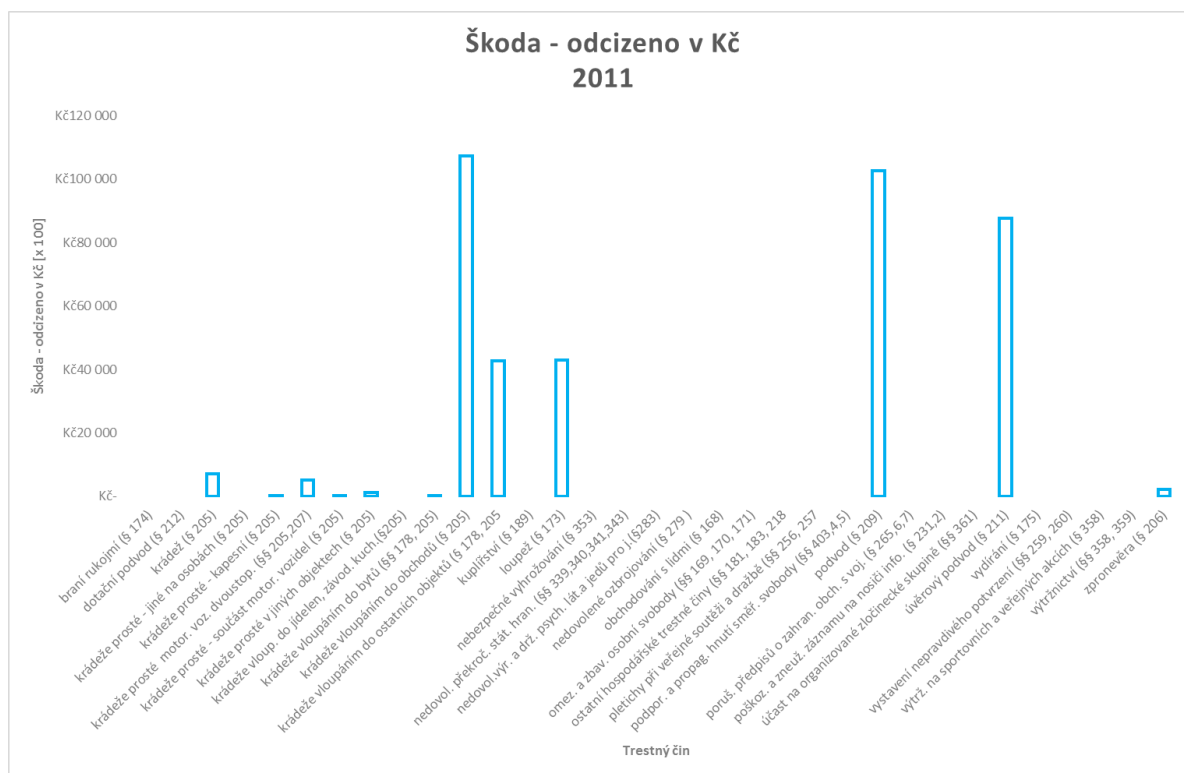
Na úseku objasňování a zabraňování legalizace výnosů z trestné činnosti shledávám za důležité ustanovení § 8 odst. 2 tr. řádu, které umožňuje, za předpokladu že je toho v trestním řízení či pro řádné objasnění věci třeba, státnímu zástupci a po podání obžaloby či návrhu na potrestání předsedovi senátu požádat o údaje, které jsou předmětem bankovního tajemství a údaje z evidence cenných papírů a z daňového přiznání. Ustanovení § 8 odst. 3 tr. řádu pak stanoví, že ze stejného důvodu jako v předchozím odstavci, lze žádat o

možnost sledování bankovního účtu nebo účtu u osoby oprávněné k evidenci investičních nástrojů.

Za další neméně důležité instituty v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti považuji ustanovení o zajištění peněžních prostředků na účtu u banky dle § 79a a § 79b tr. řádu, zajištění zaknihovaných cenných papírů dle § 79c tr. řádu, zajištění nemovitosti dle § 79d tr. řádu, zajištění jiné majetkové hodnoty dle § 79e tr. řádu a dále zajištění náhradní hodnoty dle § 79f tr. řádu. Účelem těchto ustanovení je možnost zajistit věci, které byly určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity anebo byly výnosem z trestné činnosti. O zajištění rozhoduje předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutí musí být učiněno se souhlasem státního zástupce. Toho není třeba, nesnese-li věc odkladu s tím, že své rozhodnutí předkládá do 48 hodin státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo takové rozhodnutí zruší.

Tyto shora uvedené instituty jak hmotněprávní, tak procesněprávní úpravy českého trestního práva považuji na úseku boje s organizovaným zločinem za nejdůležitější. Jsem si vědoma, že trestní zákoník i trestní řád poskytují další právní nástroje, které jsou zpravidla v trestním řízení (i s organizovanými zločineckými skupinami) používány, ale jejich určení se nevztahuje specificky pro trestněprávní represí organizovaného zločinu a jejich další vyjmenování by bylo nad rámec této práce.

Graf č. 2: Škoda – odcizeno v Kč v roce 2011

Zdroj: vlastní zpracování

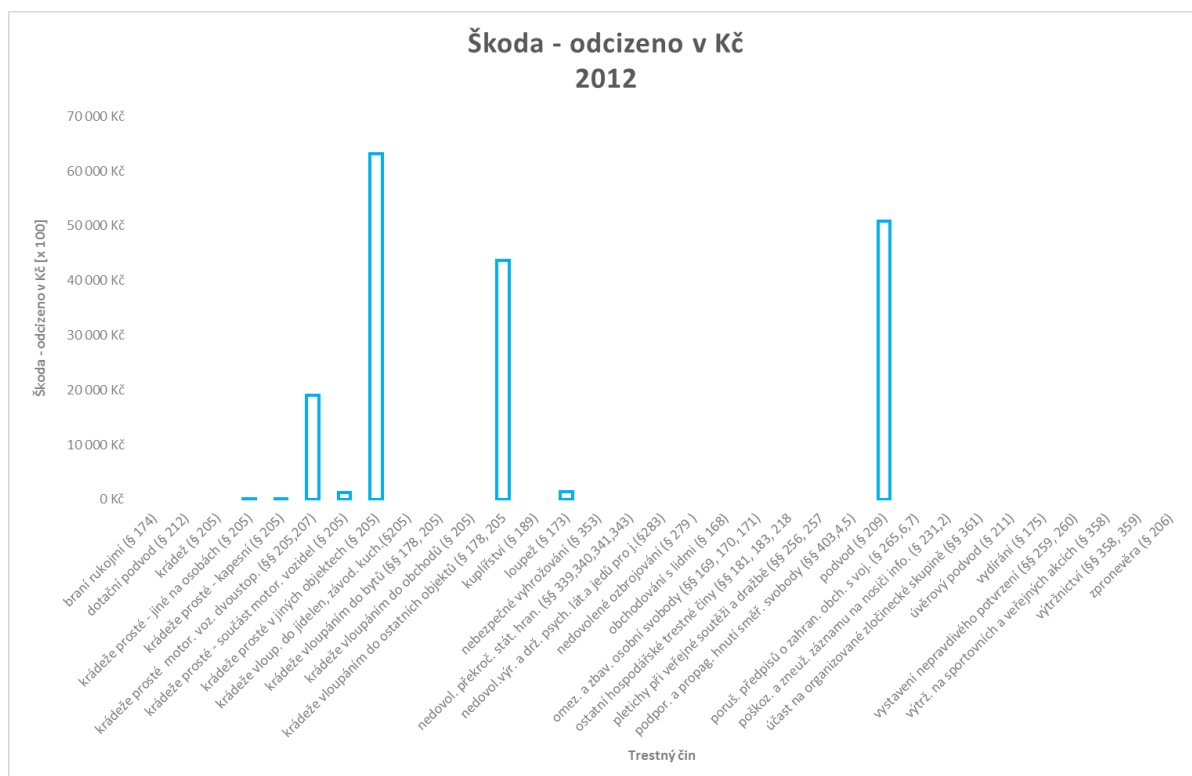
Nejpočetněji zastoupen v oblasti škody způsobené odcizením jak uvádí graf č. 2 byl trestný čin podvodu (§ 209) a to částka 10 269 400,00 Kč a krádeže vloupáním do obchodů (§ 205) – částka 10 720 700,00 Kč,. Mezi dále početné patří úvěrový podvod (§ 211) – částka 8 765 800,00 Kč, krádež vloupáním do ostatních objektů (§§ 178, 205) – částka 4 275 200,00 Kč a loupež (§ 173) – 4 297 700,00 Kč.

Celková odcizená škoda v roce 2011 představovala částku 39 915 400,00 Kč.

V následujícím grafu č. 3 je znázorněn celkový počet trestných činů, které se staly při organizovaném zločinu v roce 2011. Mezi nejčastější můžeme uvést pletichy při veřejné soutěži a dražbě (§§ 256, 257), podvod (§ 209), krádeže vloupáním do ostatních objektů (§§ 178, 205). Celkem se za rok 2011 stalo 147 TČ.

Největší zastoupení v oblasti způsobené škody jak uvádí graf č. 4 bylo za trestný čin podvodu (§ 209) a to částka 12 953 400,00 Kč. Mezi dále početné patří krádeže prosté v jiných objektech (§ 205) – částka 8 120 600,00 Kč, krádež vloupáním do ostatních objektů (§§ 178, 205) – částka 4 477 000,00 Kč a zpronevěra (§ 206) – 4 434 200,00 Kč. Celková způsobená škoda v roce 2012 představovala částku 33 567 900,00 Kč.

Graf č. 5: Škoda – odcizeno v Kč v roce 2012

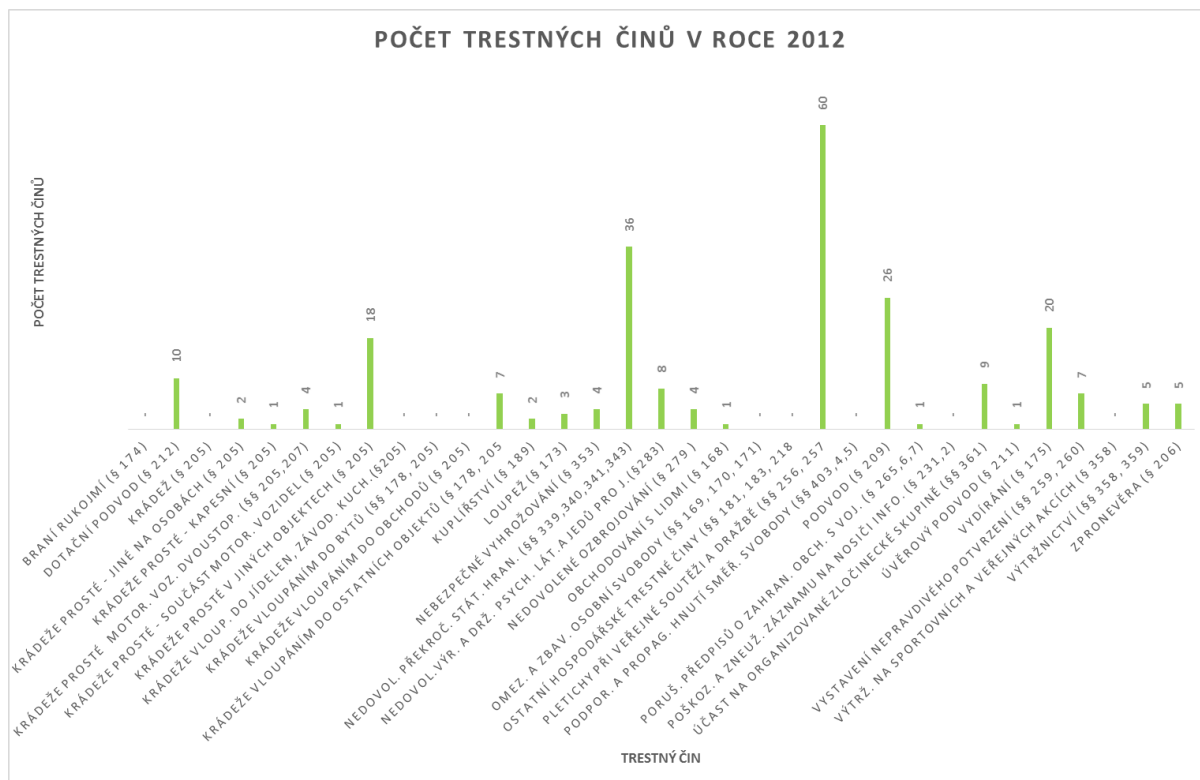

Zdroj: vlastní zpracování

Nejpočetněji zastoupen v oblasti škody způsobené odcizením jak uvádí graf č. 5 byl v roce 2012 trestný čin krádeže prosté v jiných objektech (§ 205) - částka 6 320 600,00 Kč. Mezi dále početné patří krádež vloupáním do ostatních objektů (§§ 178, 205) – částka 4 369 800,00 Kč a podvod (§ 209) – 5 087 100,00 Kč.

Celková odcizená škoda v roce 2012 představovala částku 17 954 800,00 Kč.

Graf č. 6: Počet trestných činů v roce 2012

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 6 uvádí celkový počet trestných činů, které se staly při organizovaném zločinu v roce 2012. Mezi nejčastější můžeme uvést pletichy při veřejné soutěži a dražbě (§§ 256, 257), nedovolené překročení státních hranic (§§ 339, 340, 341, 343), vydírání (§ 175) a podvod (§ 209).

Celkem se za rok 2012 stalo 235 TČ.

Graf č. 7 uvádí jaké je nejpočetnější zastoupení v oblasti způsobené škody v roce 2013, šlo především o trestný čin úvěrového podvodu (§ 211) s částkou 77 066 700,00 Kč a podvodu (§ 209) – částka 64 027 500,00 Kč.

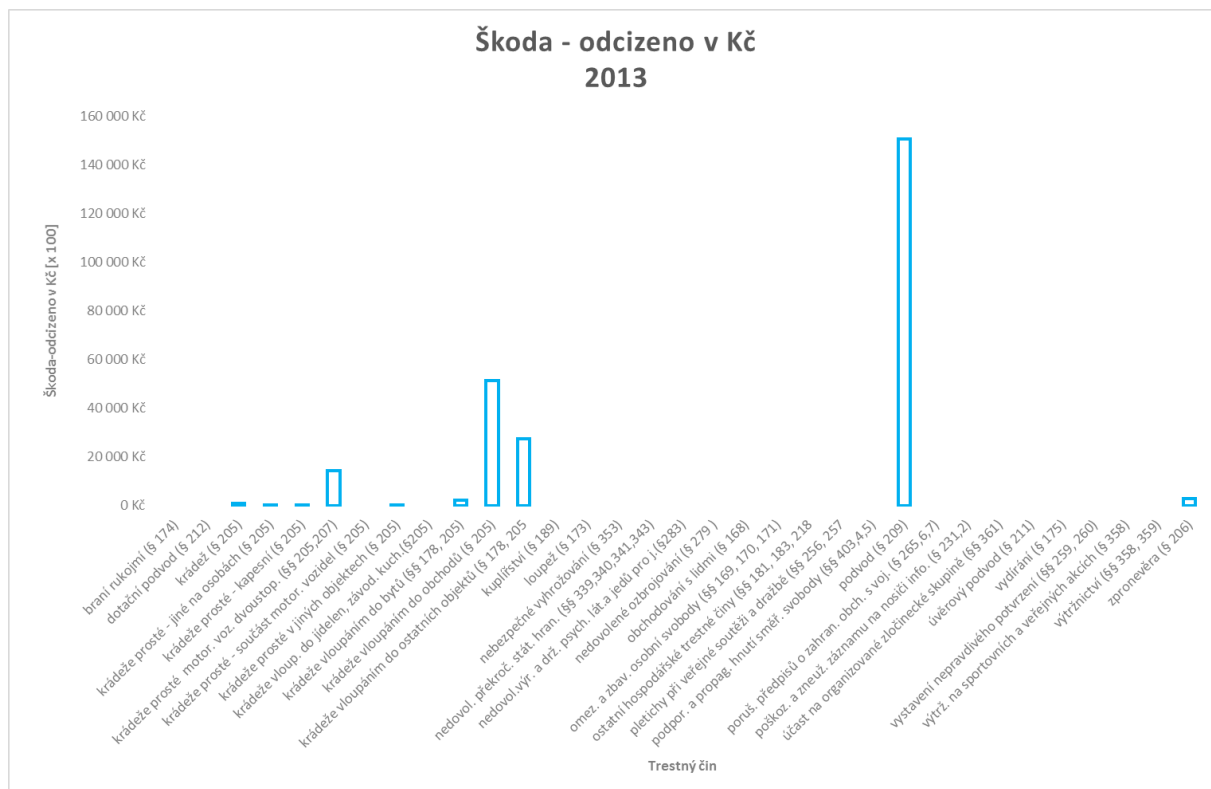
Celková způsobená škoda v roce 2013 představovala částku 152 929 300,00 Kč.

Graf č. 7: Škoda způsobená v Kč v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8: Škoda – odcizeno v Kč v roce 2013

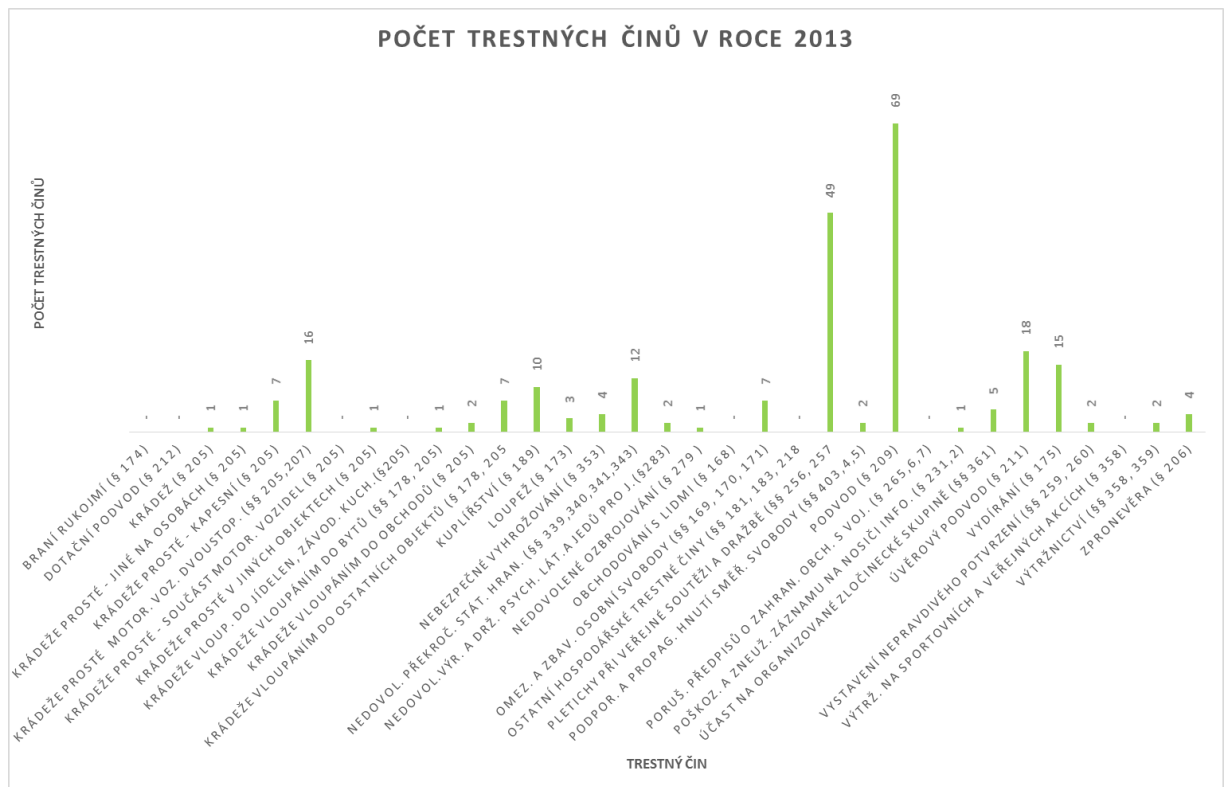

Zdroj: vlastní zpracování

Nejpočetněji zastoupen v oblasti škody způsobené odcizením jak uvádí graf č. 8 byl v roce 2013 trestný čin podvod (§ 209) - částka 15 059 600,00 Kč. Mezi dále početné patří krádež vloupáním do obchodů (§ 205) – částka 5 140 300,00 Kč a krádež vloupáním do ostatních objektů (§§ 178, 205) – 2 732 400,00 Kč.

Celková odcizená škoda v roce 2013 představovala částku 24 998 900,00 Kč.

Graf č. 9: Počet trestných činů v roce 2013

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9 uvádí celkový počet trestných činů, které se staly při organizovaném zločinu v roce 2013. Mezi nejčastější můžeme uvést podvod (§ 209), pletichy při veřejné soutěži a dražbě (§§ 256, 257), úvěrový podvod (§ 211), vydírání (§ 175) a krádeže prosté motor. voz. dvoustop. (§§ 205, 207).

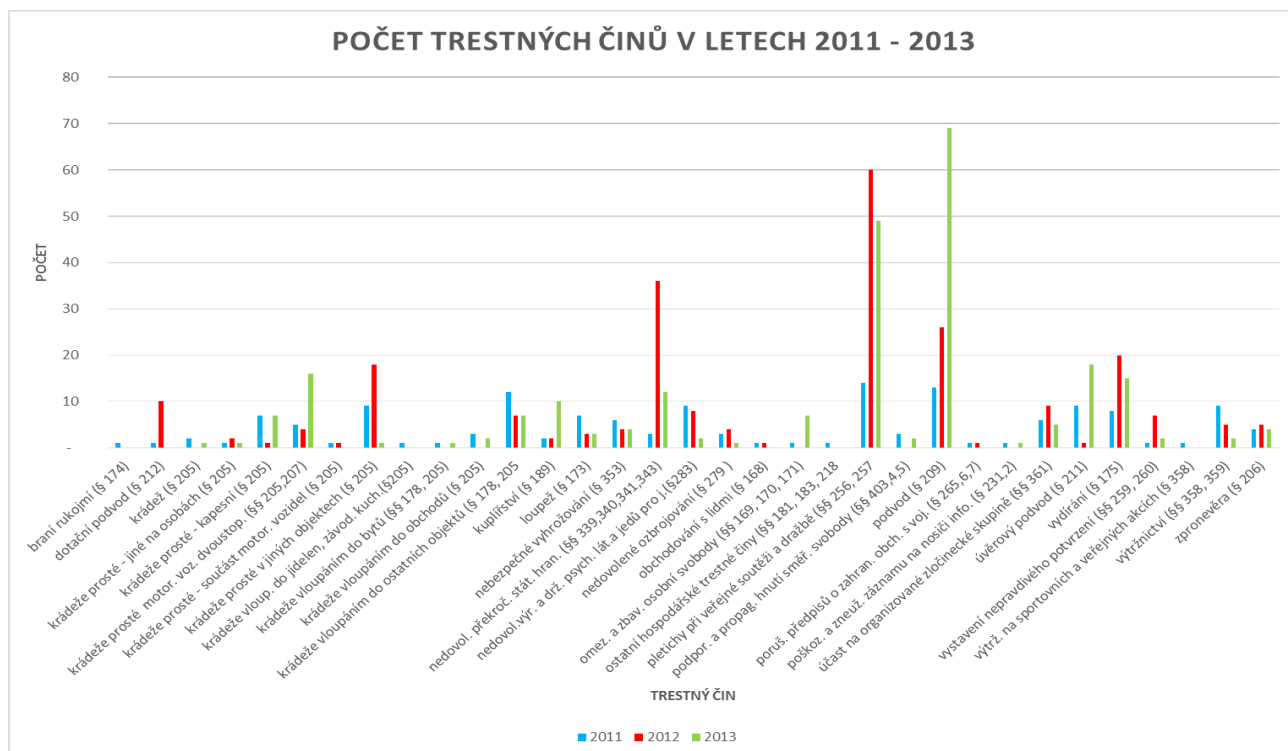
Celkem se za rok 2013 stalo 242 TČ.

Tab. č. 1: Přehled jednotlivých trestných činů v letech 2011 – 2013 (Zdroj: vlastní zprac.)

název TSK	2011				2012				2013			
	Způsobená škoda ve stovkách Kč	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	Počet	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	Způsobená škoda ve stovkách Kč	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	Počet	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	Způsobená škoda ve stovkách Kč	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	Počet	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč
brani rukojmí (§ 174)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
dotací podvod (§ 212)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	10	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
krádež (§ 205)	79 637,00 Kč	7 022,00 Kč	2	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	1 000,00 Kč	1 000,00 Kč	-	- Kč
krádeže prostě - jiné na osobách (§ 205)	- Kč	- Kč	1	79,00 Kč	79,00 Kč	- Kč	2	- Kč	128,00 Kč	128,00 Kč	-	- Kč
krádeže prostě - kapesní (§ 205)	292,00 Kč	292,00 Kč	7	12,00 Kč	12,00 Kč	- Kč	1	12,00 Kč	182,00 Kč	182,00 Kč	7	130,00 Kč
krádeže prostě - motor. voz. dvoustop. (§§ 205,207)	5 790,00 Kč	5 060,00 Kč	5	19 083,00 Kč	19 083,00 Kč	- Kč	4	- Kč	16 606,00 Kč	14 344,00 Kč	16	- Kč
krádeže prostě - součásti motor. vozidel (§ 205)	25,00 Kč	25,00 Kč	1	1 235,00 Kč	1 235,00 Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
krádeže prostě v jiných objektech (§ 205)	1 137,00 Kč	1 137,00 Kč	9	81 206,00 Kč	63 206,00 Kč	- Kč	18	- Kč	98,00 Kč	98,00 Kč	1	- Kč
krádeže vloup. do jídeln. závod. kuch. (§205)	400,00 Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
krádeže vloupáním do bytů (§§ 178, 205)	107,00 Kč	107,00 Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	2 150,00 Kč	2 150,00 Kč	1	- Kč
krádeže vloupáním do obchodů (§ 205)	107 285,00 Kč	107 207,00 Kč	3	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	52 268,00 Kč	51 403,00 Kč	2	- Kč
krádeže vloupáním do ostatních objektů (§ 178, 205)	43 495,00 Kč	42 752,00 Kč	12	44 770,00 Kč	43 698,00 Kč	737,00 Kč	7	27 349,00 Kč	27 324,00 Kč	- Kč	7	- Kč
kuplíství (§ 189)	- Kč	- Kč	2	- Kč	- Kč	- Kč	2	- Kč	- Kč	- Kč	10	- Kč
loupež (§ 173)	42 987,00 Kč	42 977,00 Kč	7	2 364,00 Kč	1 364,00 Kč	- Kč	3	1,00 Kč	- Kč	- Kč	3	- Kč
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	- Kč	- Kč	6	- Kč	- Kč	- Kč	4	- Kč	- Kč	- Kč	4	- Kč
nedovol. překroč. stát. hran. (§§ 339,340,341,343)	- Kč	- Kč	3	- Kč	- Kč	- Kč	36	- Kč	- Kč	- Kč	12	- Kč
nedovol. výr. a drž. psych. láta jedů pro j. (§283)	- Kč	- Kč	9	- Kč	- Kč	- Kč	8	- Kč	- Kč	- Kč	2	- Kč
nedovolené ozbrojování (§ 279)	- Kč	- Kč	3	- Kč	- Kč	- Kč	4	- Kč	- Kč	- Kč	1	- Kč
obchodování lidmi (§ 168)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
omez. a zbav. osobní svobody (§§ 169, 170, 171)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	7	- Kč
ostatní hospodářské trestné činy (§§ 181, 183, 248)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
plechty při veřejné soutěži a dražbě (§§ 256,257)	- Kč	- Kč	14	- Kč	- Kč	- Kč	60	- Kč	- Kč	- Kč	49	- Kč
podpor. a propag. hnutí směř. svobody (§§ 403,4,5)	- Kč	- Kč	3	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	2	- Kč
podvod (§ 209)	473 038,00 Kč	102 694,00 Kč	13	129 534,00 Kč	50 871,00 Kč	- Kč	26	640 275,00 Kč	150 596,00 Kč	- Kč	69	- Kč
ponuř. předpisů o zahran. obch. s voj. (§ 265,6,7)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
poškoz. a zneuž. záznamu na nosiči info. (§ 231,2)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	1	- Kč
účast na organizované zločinecké skupině (§§ 361)	- Kč	- Kč	6	- Kč	- Kč	- Kč	9	- Kč	- Kč	- Kč	5	- Kč
úvěrový podvod (§ 211)	158 188,00 Kč	87 658,00 Kč	9	3 000,00 Kč	- Kč	- Kč	1	770 667,00 Kč	- Kč	- Kč	18	- Kč
vydírání (§ 175)	310,00 Kč	- Kč	8	10 044,00 Kč	- Kč	- Kč	20	7 875,00 Kč	- Kč	- Kč	15	- Kč
vystavení nepravdivého potvrzení (§§ 259, 260)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	7	- Kč	- Kč	- Kč	2	- Kč
výtřz. na sportovních a veřejných akcích (§ 358)	- Kč	- Kč	1	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč	- Kč	- Kč	-	- Kč
výtřzictví (§§ 358, 359)	41,00 Kč	- Kč	9	10,00 Kč	- Kč	- Kč	5	300,00 Kč	- Kč	- Kč	2	- Kč
zpronevěra (§ 206)	22 003,00 Kč	2 223,00 Kč	4	44 342,00 Kč	- Kč	- Kč	5	10 394,00 Kč	2 764,00 Kč	- Kč	4	- Kč

Jak ukazuje tab. č. 1 jde o přehled způsobených škod v jednotlivých letech 2011 až 2013. Tabulka je řazena dle všech spáchaných TČ při organizovaném zločinu. Tabulka znázorňuje snížení nebo navýšení počtů u jednotlivých TČ. Tato skutečnost je i patrná v grafu č. 10.

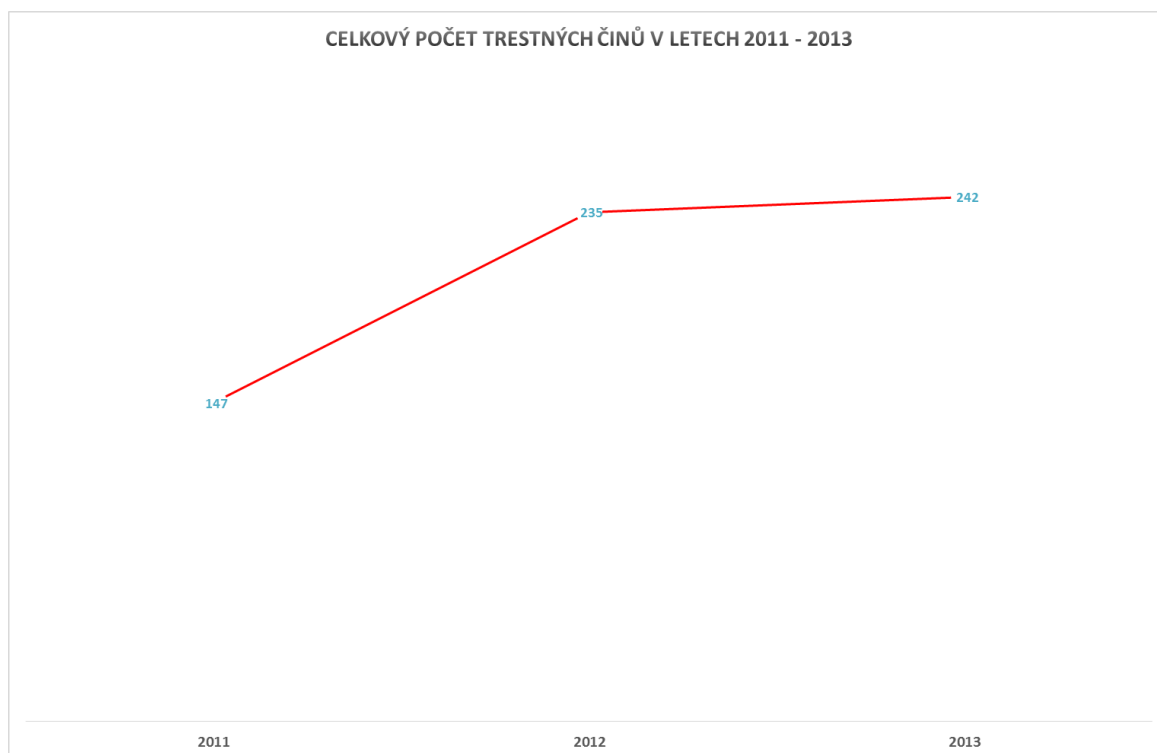
Graf č. 10: Struktura trestné činnosti páchané v organizované skupině – organizovaná trestná činnost v letech 2011 – 2013

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je patrné z tab. č. 1 a grafů č. 10 a č. 11, vývoj trestné činnosti v souvislosti s organizovaným zločinem má v letech 2011 – 2013 jasný vzestupný trend, tj. z počtu 147 objasněných případů v roce 2011 je zaznamenán nárůst o 95 případů, tedy na počet 242, což představuje nárůst o 64,62%. Samotný vzestupný trend vývoje organizované kriminality není nutné vztahovat pouze k nárůstu počtu spáchaných trestných činů, lze jej vysvětlit také jako zkvalitnění činnosti orgánů činných v trestním řízení v oblasti odhalování a objasňování trestné činnosti, což je ostatně často diskutovaným kriminologickým problémem.

Graf č. 11: Vývoj organizované trestné činnosti v letech 2011 – 2013

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. č. 2: Celkový přehled škody v letech 2011 - 2013

Rok	Způsobená škoda	Škoda - odcizeno
2011	93 473 500 Kč	39 915 400 Kč
2012	33 567 900 Kč	17 954 800 Kč
2013	152 929 300 Kč	24 998 900 Kč
CELKEM	279 970 700 Kč	82 869 100 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 2 vyplývá, že v roce 2011 byla způsobená škoda téměř 93,5 Mio Kč, v roce následujícím šlo o 33,5 Mio Kč. Jak je patrné, došlo k výraznému poklesu o téměř 65%. V roce následujícím, tj. 2013 bylo naopak výrazné navýšení na 152 Mio Kč a oproti roku 2012 představovalo navýšení 455,5%. Podíváme-li se na odcizenou škodu, tak i pro tuto jsou charakteristické výkyvy.

Tab. č. 3 : Počet trestných činů v oblasti krádeží v roce 2013

název TSK	2013			Počet
	Způsobená škoda ve stovkách Kč	Škoda-odcizeno ve stovkách Kč	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	
krádež (§ 205)	1 000,00 Kč	1 000,00 Kč	- Kč	1
krádeže prosté - jiné na osobách (§ 205)	128,00 Kč	128,00 Kč	- Kč	1
krádeže prosté - kapesní (§ 205)	182,00 Kč	182,00 Kč	130,00 Kč	7
krádeže prosté motor. voz. dvoustop. (§§ 205,207)	16 606,00 Kč	14 344,00 Kč	- Kč	16
krádeže prosté - součást motor. vozidel (§ 205)	- Kč	- Kč	- Kč	-
krádeže prosté v jiných objektech (§ 205)	98,00 Kč	98,00 Kč	- Kč	1
krádeže vloup. do jídelen, závod. kuch.(§205)	- Kč	- Kč	- Kč	-
krádeže vloupáním do bytů (§§ 178, 205)	2 150,00 Kč	2 150,00 Kč	- Kč	1
krádeže vloupáním do obchodů (§ 205)	52 268,00 Kč	51 403,00 Kč	- Kč	2
krádeže vloupáním do ostatních objektů (§ 178, 205)	27 349,00 Kč	27 324,00 Kč	- Kč	7

Zdroj: vlastní zpracování

V oblasti trestných činů (§§ 178, 205, 207) viz tab. č. 3 bylo uskutečněno celkem 36 TČ, v rámci toho byla způsobena škoda 9 978 100,00 Kč, dále byla škoda odcizením v hodnotě 9 662 900,00 Kč a bylo zajištěno pouze 13 000,00 Kč.

V následující tab. č. 4 Přehled TČ za rok 2013 je uveden přesný výčet všech trestných činů, které se udály v tomto roce. Policie ČR zjistila celkem 242 trestných činů v souvislosti s organizovaným zločinem. Z tohoto počtu TČ byla způsobena škoda 156 276 700,00 Kč, dále byla škoda odcizením v hodnotě 27 301 000,00 Kč a bylo zajištěno pouze za 13 000,00 Kč.

Tab. č. 4: Přehled TČ za rok 2013

(Zdroj: vlastní zpracování)

název TSK	2013			Počet
	Způsobená škoda ve stovkách Kč	Škoda-odcizeno ve stovkách Kč	Škoda-zajištěné hodnoty ve stovkách Kč	
brání rukojmí (§ 174)	- Kč	- Kč	- Kč	-
dotační podvod (§ 212)	- Kč	- Kč	- Kč	-
krádež (§ 205)	1 000,00 Kč	1 000,00 Kč	- Kč	1
krádeže prosté - jiné na osobách (§ 205)	128,00 Kč	128,00 Kč	- Kč	1
krádeže prosté - kapesní (§ 205)	182,00 Kč	182,00 Kč	130,00 Kč	7
krádeže prosté motor. voz. dvoustop. (§§ 205,207)	16 606,00 Kč	14 344,00 Kč	- Kč	16
krádeže prosté - součást motor. vozidel (§ 205)	- Kč	- Kč	- Kč	-
krádeže prosté v jiných objektech (§ 205)	98,00 Kč	98,00 Kč	- Kč	1
krádeže vloup. do jídelen, závod. kuch.(§205)	- Kč	- Kč	- Kč	-
krádeže vloupáním do bytů (§§ 178, 205)	2 150,00 Kč	2 150,00 Kč	- Kč	1
krádeže vloupáním do obchodů (§ 205)	52 268,00 Kč	51 403,00 Kč	- Kč	2
krádeže vloupáním do ostatních objektů (§ 178, 205)	27 349,00 Kč	27 324,00 Kč	- Kč	7
kuplířství (§ 189)	- Kč	- Kč	- Kč	10
loupež (§ 173)	1,00 Kč	- Kč	- Kč	3
nebezpečné vyhrožování (§ 353)	- Kč	- Kč	- Kč	4
nedovol. překroč. stát. hran. (§§ 339,340,341,343)	- Kč	- Kč	- Kč	12
nedovol.výr. a drž. psych. lát.a jedů pro j.(§283)	- Kč	- Kč	- Kč	2
nedovolené ozbrojování (§ 279)	- Kč	- Kč	- Kč	1
obchodování s lidmi (§ 168)	- Kč	- Kč	- Kč	-
omez. a zbav. osobní svobody (§§ 169, 170, 171)	- Kč	- Kč	- Kč	7
ostatní hospodářské trestné činy (§§ 181, 183, 218)	- Kč	- Kč	- Kč	-
pletichy při veřejné soutěži a dražbě (§§ 256, 257)	- Kč	- Kč	- Kč	49
podpor. a propag. hnutí směř. svobody (§§ 403,4,5)	- Kč	- Kč	- Kč	2
podvod (§ 209)	640 275,00 Kč	150 596,00 Kč	- Kč	69
poruš. předpisů o zahran. obch. s voj. (§ 265,6,7)	- Kč	- Kč	- Kč	-
poškoz. a zneuž. záznamu na nosiči info. (§ 231,2)	- Kč	- Kč	- Kč	1
účast na organizované zločinecké skupině (§§ 361)	- Kč	- Kč	- Kč	5
úvěrový podvod (§ 211)	770 667,00 Kč	- Kč	- Kč	18
vydírání (§ 175)	7 875,00 Kč	- Kč	- Kč	15
vystavení nepravdivého potvrzení (§§ 259, 260)	- Kč	- Kč	- Kč	2
výtrž. na sportovních a veřejných akcích (§ 358)	- Kč	- Kč	- Kč	-
výtržnictví (§§ 358, 359)	300,00 Kč	- Kč	- Kč	2
zpronevěra (§ 206)	10 394,00 Kč	2 764,00 Kč	- Kč	4

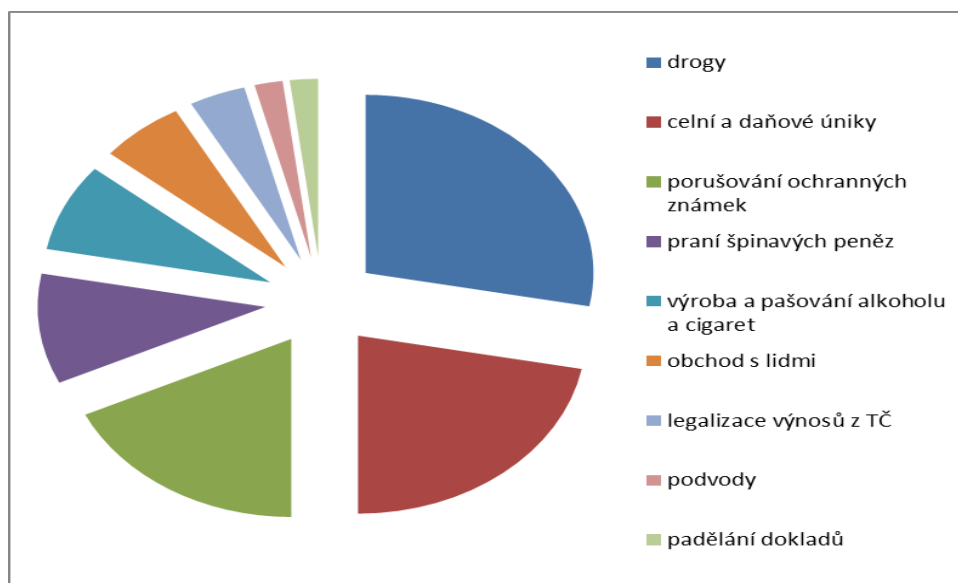
Organizovaný zločin a jeho zastoupení u národností v roce 2013

Podíváme-li se na míru zastoupení národností v organizovaném zločinu na území ČR v roce 2013, na prvních příčkách se umísťují Vietnamci, Ukrajinci, Rusové, Albánci/Kosovští Albánci, Slováci, Bulhaři, Poláci, Nigerijci, Rumuni, Číňané a Srbové a další. V následujících grafech je naznačen trend za rok 2013 u vybraných národností.

Vietnamci

Jak ukazuje graf č. 12 na předních místech v oblasti organizované kriminality u Vietnamců žijících v ČR, byly TČ v souvislosti s drogami, porušováním autorských práv, daňové a celní podvody, praní peněz. Za méně významné v počtu případů považujeme obchod s lidmi, výroba a pašování alkoholu a cigaret, blíže nespecifikované podvody. Vymizelo padělání CD a vymáhání dluhů.

Graf č. 12: Organizovaný zločin v roce 2013 - Vietnamci

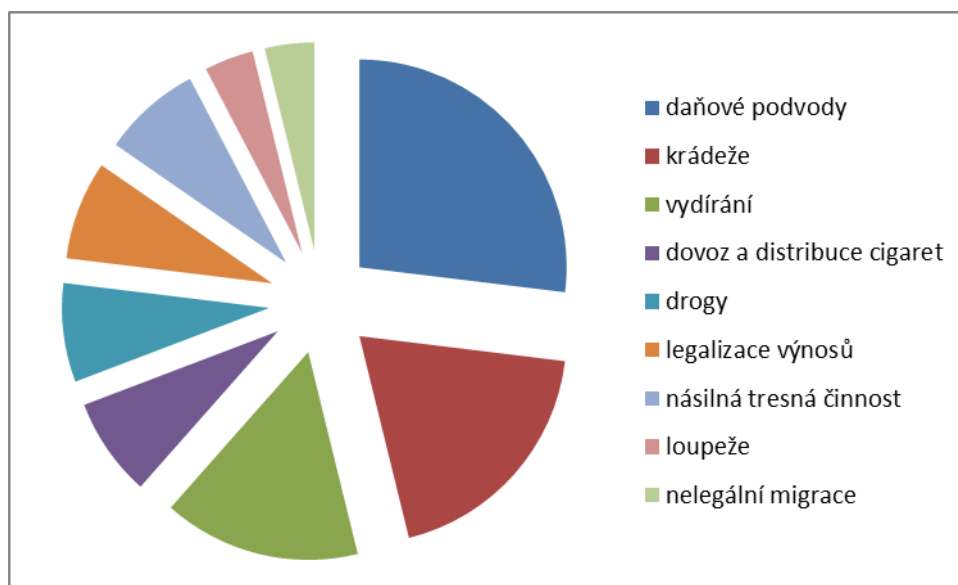

Zdroj: vlastní zpracování

Ukrajinci

Mezi další významnou skupinu z hlediska páchaní trestné činnosti v organizovaném zločinu řadíme Ukrajince. Graf č. 13 uvádí, že mezi nejvýraznější TČ řadíme daňové podvody, krádeže a vydírání. Ostatní TČ jsou rovnoměrně zastoupeny. Jde o TČ dovozu a distribuce cigaret, drog, legalizace výnosů, násilnou trestnou činnost, loupeže a nelegální migraci.

Graf č. 13 : Organizovaný zločin v roce 2013 – Ukrajinci

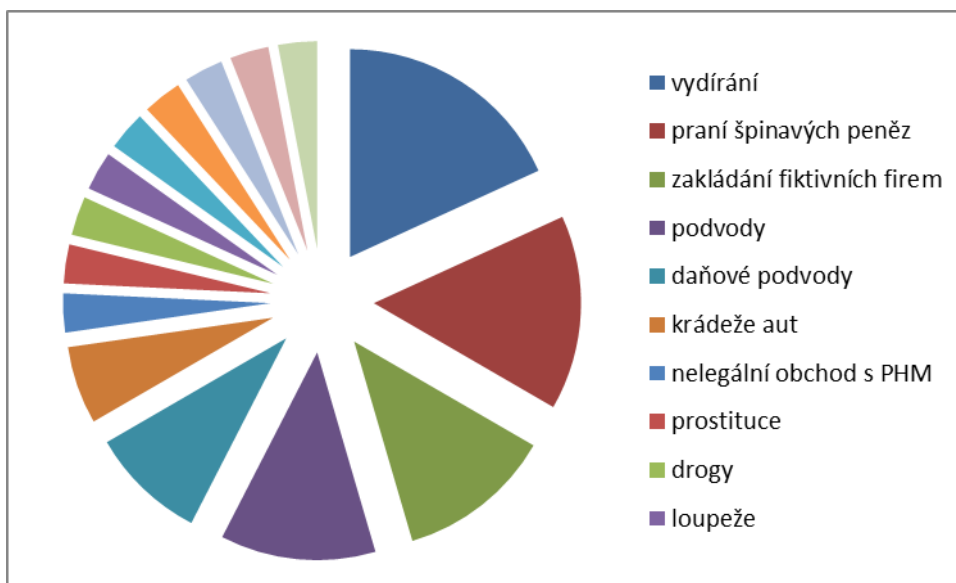

Zdroj: vlastní zpracování

Rusové

Další významnou menšinou v ČR, která páchá organizovanou kriminalitu, jsou Rusové. Rusové představují jednu z nejlépe organizovaných zločineckých organizací. Mezi nejvýraznější TČ organizovaného zločinu je pácháno zejména vydírání, praní špinavých peněz, zakládání fiktivní firem, podvody, daňové podvody. Za zmínku stojí ještě méně zastoupené krádeže aut, nelegální obchod s PHM, prostituce, drogy a loupeže jak je vidět v grafu č. 14.

Graf č. 14: Organizovaný zločin v roce 2013 – Rusové

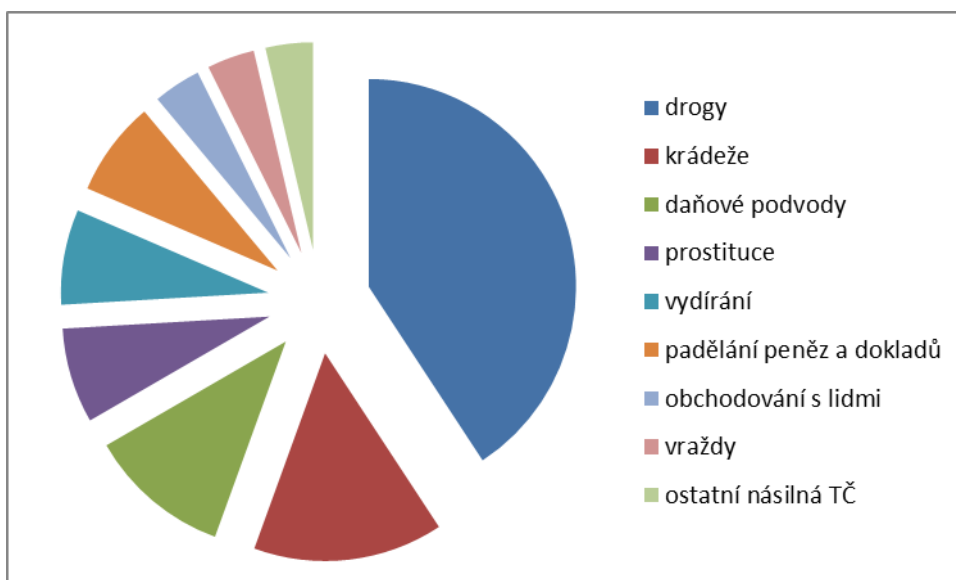

Zdroj: vlastní zpracování

Albánci

Ve velké míře se Albánci v roce 2013 specializovali v oblasti organizovaného zločinu zejména na drogy. Dalším významným TČ byly krádeže a daňové podvody. Z méně zastoupených TČ můžeme jmenovat prostituci, vydírání, padělání peněz a dokladů, obchodování z lidmi, vraždy a ostatní násilnou trestnou činnost.

Graf č. 15: Organizovaný zločin v roce 2013 – Albánci

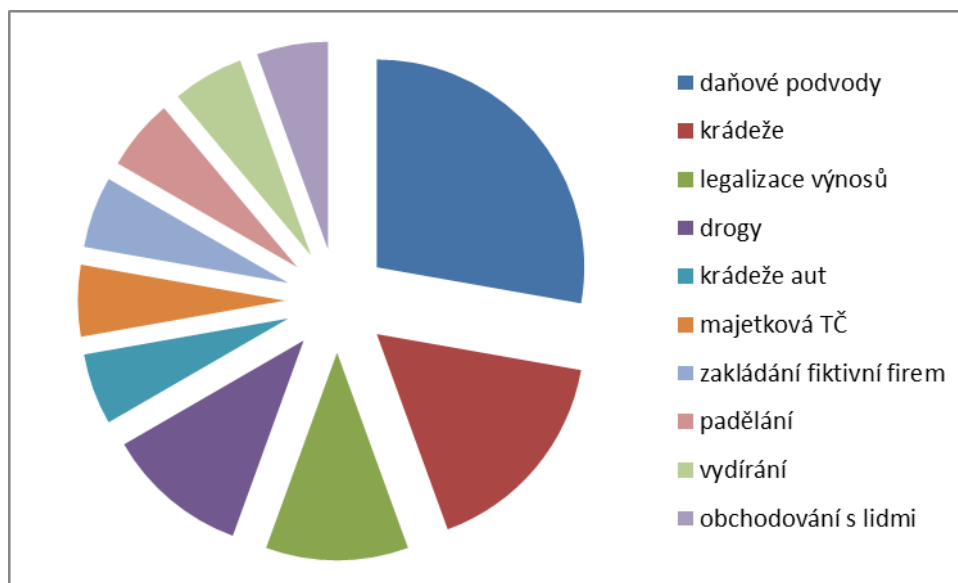

Zdroj: vlastní zpracování

Slováci

Slováci žijící v České republice páchali v roce 2013 nejčastěji organizovanou kriminalitu, tj. daňové podvody, krádeže, legalizují výnosy a prodávají, vyrábí a pašují drogy. Na dalším místě jsou zastoupeny i krádeže aut, majetková trestná činnost, zakládání fiktivní firem, padělání, vydírání a obchodování s lidmi jak uvádí graf č. 16.

Graf č. 16 : Organizovaný zločin v roce 2013 – Slováci

Zdroj: vlastní zpracování

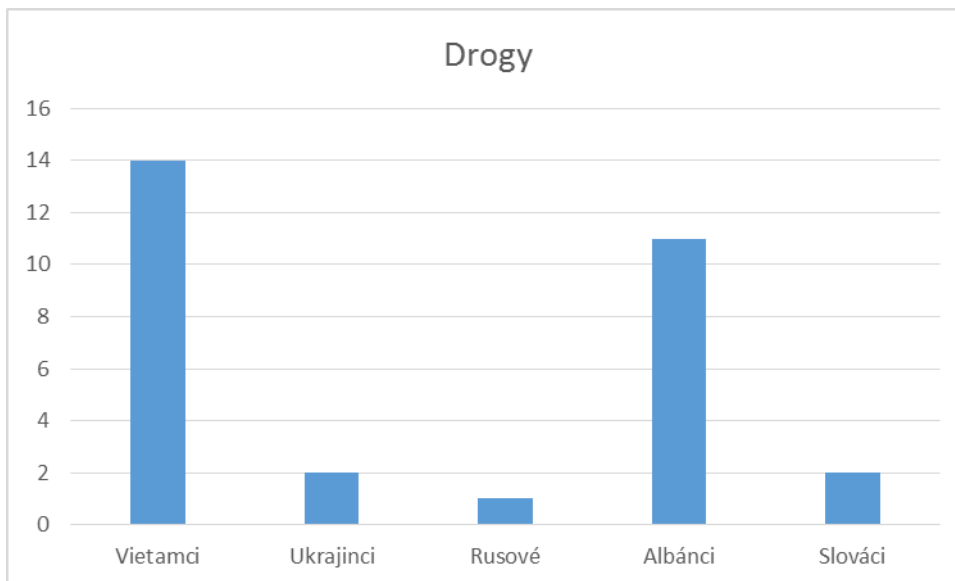
Zastoupení národností u vybraných druhů organizovaného zločinu v roce 2013

Podíváme se na zastoupení národností u vybraných druhů organizovaného zločinu v roce 2013 především oblast drog, praní špinavých peněz, obchod s lidmi a krádeže. Tyto trestné činy organizované kriminality budeme hodnotit u Vietnamců, Ukrajinců, Rusů, Albánců a Slováků.

Drogy

Při výrobě, prodeji a distribuci drog jsou s organizovaným zločinem nejčastěji v roce 2013 spojováni Vietnamci (14 případů) a Ukrajinci (11 případů), 2 případy spáchali Ukrajinci i Slováci a 1 případ je zaznamenán u Rusů.

Graf č. 17: Organizovaný zločin - drogy

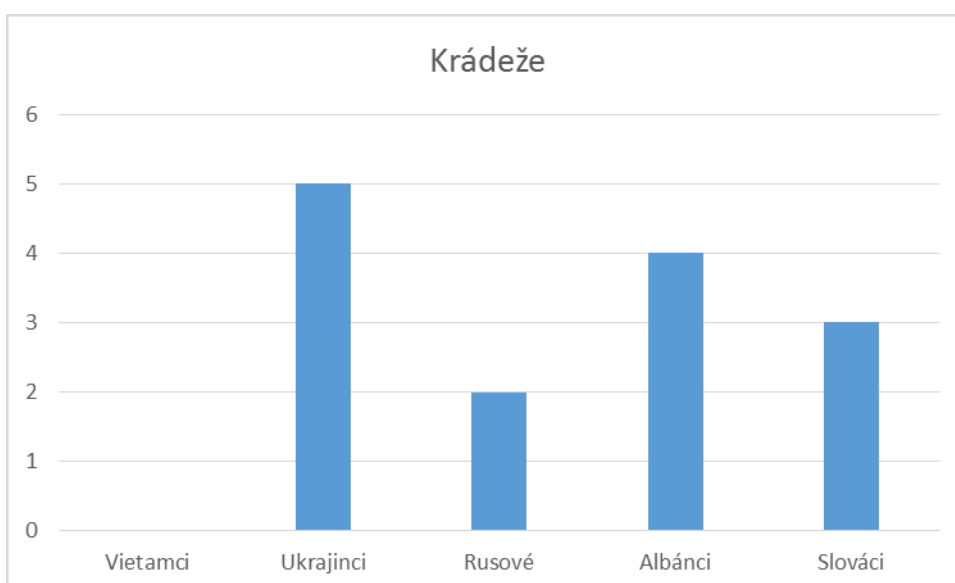

Zdroj: vlastní zpracování

Krádeže

Graf č. 18 uvádí, jak jsou u jednotlivých TČ organizovaného zločinu v ČR zastoupeny národnosti. Na prvních místech při tomto TČ se umístili Ukrajinci, kteří spáchali 5 TČ, Albánci – 4 TČ, Slováci – 3 TČ, Rusové – 2 TČ. Vietnamci se tohoto TČ u organizovaného zločinu nedopustili.

Graf č. 18: Organizovaný zločin - krádeže

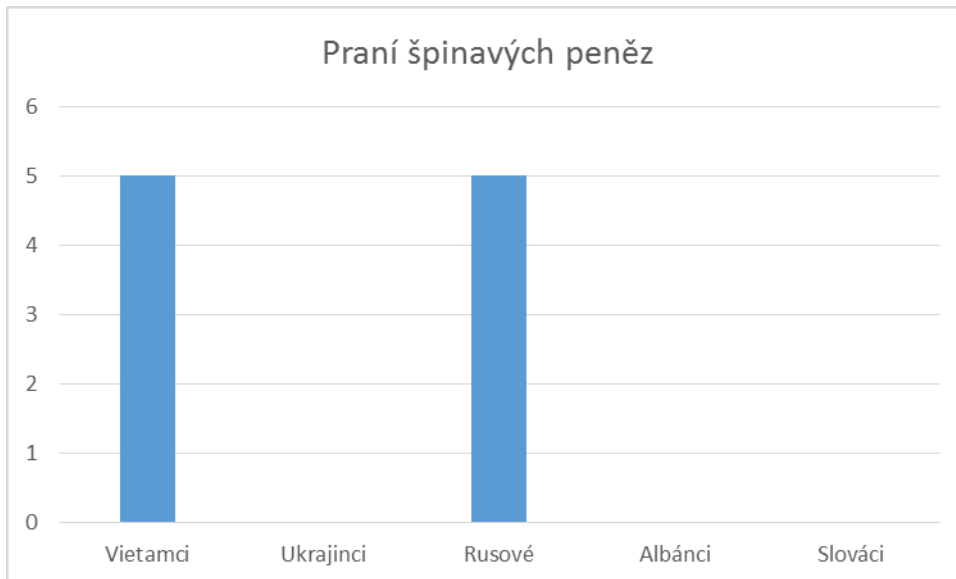

Zdroj: vlastní zpracování

Praní špinavých peněz

Trestný čin praní špinavých peněz byl v roce 2013 charakteristický pro Vietnamce a Rusy. Obě národnosti se dopustily 5 TČ shodně. Ostatní hodnocené národnosti, tj. Ukrajinci, Albánci a Slováci se této činnosti nedopustily.

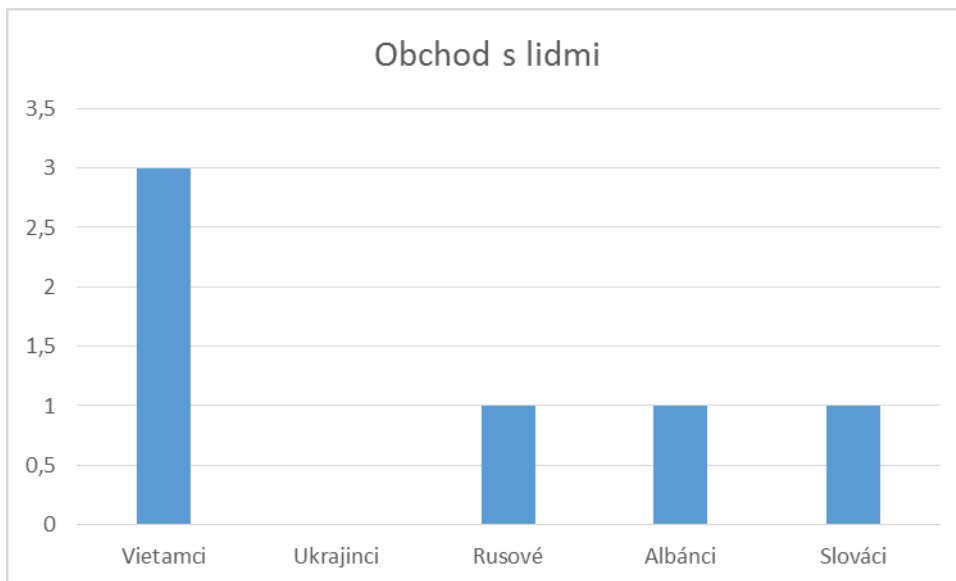
Graf č. 19: Organizovaný zločin – praní špinavých peněz Zdroj: vlastní zpracování

Obchod s lidmi

V roce 2013 bylo spácháno mezi námi vytyčenými národnostmi celkem 6 TČ obchodování s lidmi, z toho 3 TČ spáchali Vientamci, 1 TČ Rusové, 1 TČ Albánci a 1 TČ Slováci.

Graf č. 20: Organizovaný zločin – obchod s lidmi Zdroj: vlastní zpracování

6.5 Výsledky

Analýza statistických údajů poskytnutých Policií České republiky potvrdila stanovenou hypotézu a tato hypotéza:

H1: Počet trestných činů v rámci organizovaného zločinu má vzestupnou tendenci, je potvrzena, neboť počet trestných činů v rámci organizovaného zločinu má vzestupnou tendenci. Toto dokazují výsledky, kdy narostl počet trestných činů ze 147 na 242 v letech 2011 – 2013.

6.6 Závěry a zhodnocení

Je zde nutné ještě poskytnout komentář k daným údajům a to z toho důvodu, že Policie ČR (včetně MV ČR) pro účely zpracování statistických dat ESSK používá vlastní klasifikaci tzv. takticko-statistickou klasifikaci (dále jen „TSK“). Jde o policejní číselníky, které obsahují vlastní číslování jednotlivých TČ i jejich kombinace. V některých částech můžeme sledovat značné odchýlení od rozdělení trestního zákona, příkladem je majetková a hospodářská kriminalita. Při zřízení speciálních skupin Policie ČR pro vyšetřování organizovaného zločinu, závažných případů jevu tzv. „tunelování, „praní špinavých peněz“, se všechny tyto trestné činy zahrnuly pod pojmem hospodářská kriminalita.⁹⁴

Při hodnocení statisticky zaznamenané organizované kriminality v období let 2011-2013 jsem dospěla k závěru, že došlo k přesunu v druhu páchání konkrétní trestné činnosti, kdy se s určitými odchylkami postupně snižoval počet spáchaných krádeží a jejich pachatelů způsobených škod oproti více sofistikované trestné činnosti.

Tak například trestný čin podvodu (dle § 209 tr. zákoníku) byl spáchán (ve vztahu k § 129 tr. zákoníku) k roku 2011 ve 13 případech v jejich rámci byla způsobena škoda ve výši 47 303 800,00 Kč. K následujícímu roku byl ten samý trestný čin spáchán ve 26 případech, avšak celková způsobená škoda se snížila na 12 953 400,00 Kč. V posledním sledovaném roce, tj. roce 2013 však došlo ke skokovému nárůstu, kdy bylo zaznamenáno 69 případů s celkovou škodou 64 027 500,00 Kč.

Obdobný posun jsem zaznamenala při analýze vývoje páchání trestného činu úvěrový podvod (dle § 211 tr. zákoníku), když v roce 2011 bylo zjištěno 9 případů jimiž byla způsobena celková škoda ve výši 15 818 800,00 Kč. Roku 2012 byl zjištěn pouze 1 případ úvěrového podvodu se škodou 300 000,00 Kč. Poslední sledovaný rok, tj. rok 2013

⁹⁴ MAREŠOVÁ, A. Resortní statistiky – základní zdroj informací o kriminalitě v České republice, s. 67.

pak bylo zaznamenáno spáchání 18 případů téhož trestného činu s celkovou zjištěnou škodou ve výši 77 066 700,00 Kč.

Při analýze jednotlivých trestných činů zjištěných a statisticky zdokumentovaných Policií České republiky jsem však narazila na obtíže v interpretaci, či spíše ve shromažďování a následné evidenci jednotlivých dat. V tab. č. 1: Přehled jednotlivých trestných činů v letech 2011 – 2013, která představuje policejní evidenci organizované trestné činnosti spáchané v předmětném časovém údobí a současně je podstatou mé analytické práce, uvádí statističtí pracovníci, že v roce 2011 byl zjištěn 1 případ spáchání trestného činu dotačního podvodu (dle § 212 tr. zákoníku). O rok později již bylo zdokumentováno 10 případů spáchání téhož trestného činu. V žádném ze sledovaných roků však nebyla vyčíslena škoda, která vznikla, nebo nejméně mohla vzniknout, v souvislosti se spácháním předmětného trestného činu, přestože již objekt, coby obligatorní znak skutkové podstaty předmětného trestného činu, představuje zájem společnosti na ochranu majetku, tedy hodnotu majetkové povahy a tedy vyčíslitelnou penězi.

Jak již bylo zmíněno v komentářích k jednotlivým tabulkám a grafům, způsobená a odcizená škoda v jednotlivých letech 2011 – 2013 prudce klesala i strmě stoupala. Můžeme dále sledovat i vzestupný trend u organizované kriminality z počtu 147 trestných činů v roce 2011 na počet 242 trestných činů v roce 2013. U těchto statistických údajů z provedené analýzy můžeme sledovat pouze v rámci hospodářských důsledků vyčíslení konkrétních trestných činů nikoli další jevy a aspekty do tohoto vstupující.

U vybraných národností si můžeme všimnout, že v roce 2013 dominovaly trestné činy související s drogami, vydíráním, daňovými podvody, krádežemi. Pro určité národnosti je specifické zaměřování se na konkrétní trestné činy.

Ekonomické dopady organizovaného zločinu můžeme rozdělit jako přímé a nepřímé. Důležitým faktem je i skutečnost, že žádné statistiky, které se vztahují k organizovanému zločinu a snaží se jej nějakým způsobem vyčíslit, nejsou zcela přesné. U některých projevů organizované kriminality můžeme posuzovat ekonomické dopady pouze z toho, kolik se podaří Policii České republiky zabavit. Mezi nepřímé dopady organizovaného zločinu můžeme zařadit například náklady státu na léčbu osob závislých na drogách.

Diplomová práce se primárně nevěnovala preventivní činnosti v rámci organizovaného zločinu, ale nemůžeme tady opomenout preventivní činnost k této problematice. Je nutné

rozvít systémová opatření, která budou potlačovat organizovanou kriminalitu. Jednotlivé aktivity musí rozvíjet opatření ke zefektivnění odhalování trestné činnosti v souvislosti s organizovaným zločinem. K důležitým patří i řádná edukace, výměna informací a zkušeností.

Návrhy de lege ferenda

Za prvé mám za to, že problematika organizovaného zločinu je natolik závažná a složitá, že by zasloužila samostatnou legislativní úpravu a to nejenom v otázkách výčtu skutkových podstat trestných činů, jakož i prostředků boje proti takové trestné činnosti, ale také zvláštní sankce. Tím samozřejmě nejsou dotčena řízení ve věcech “běžných” organizovaných skupin, jež zákon výslovně nedefinuje, uvádí jej ale jako znak kvalifikované skutkové podstaty určitých trestných činů. Jedná se ale o věc soudní praxe a tyto se liší nejméně hierarchičností vztahů v takové skupině, která je organizované zločinecké skupině vlastní již dle definiční normy uvedené v § 129 tr. zákoníku.

Prvním zásadním by mělo být striktní vymezení organizovaného zločinu, které bude doplněno specifickými sankcemi a prostředky proti tomuto. V tomto kontextu mne zaujalo vymezení obligatorních a fakultativních znaků organizované trestné činnosti stanovené provedené na úrovni EU Skupinou odborníků pro kriminologické a trestněprávní aspekty práva ve vztahu k organizované trestné činnosti (PC-S-CO) a uměla bych si představit obdobnou, avšak modifikovanou, úpravu v podmínkách právního řádu ČR. Například v oblasti boje proti terorismu, jenž se stal fenoménem posledních dní, nezhledávám jako nutný průvodní znak dosažení zisku či jiné výhody, jako jej vyžaduje evropská úprava. Současně mám ale také za to, že v tomto případě nemusí být naplněn ani znak soustavnosti, jak jej vyžaduje právní řád České republiky.

Trestní sazba jednotlivých trestných činů by měly být daleko vyšší než stávající a peněžní trest by měl být x násobně vyšší a to vzhledem k výnosům, které jsou s tímto jednáním spojeny. Efektivní aplikace operativně pátracích prostředků a jejich konkrétní právní úprava by měla být v konkrétních dokumentech, neboť se nikde nesetkáváme s tímto. Dalším z návrhu je možnost využití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu bez předchozího souhlasu, případně s tím, že souhlas bude možné získat zpětně do 36 hodin.

7 Závěr

Šedá ekonomika není zohledněna ve statistických údajích hrubého domácího produktu. Mezi základní problém řadíme neschopnost státních orgánů donutit k plnění všech svých povinností vůči státu. Stát přichází o značnou část svých příjmů.

Faktory, které se podílejí na kvalitě investičního prostředí, řadíme zejména tyto:

- schodky a nerovnováha;
- cenová regulace a černý trh;
- ekonomické a politické šoky;
- korupce, hospodářská kriminalita a právní systém.

Investory nezajímá pouze negativní vliv korupce a hospodářské kriminality na hospodářský růst, ale i úroveň a funkce právního systému státu s důrazem na ochranu vlastnictví. Nedostatečná legislativa, zejména špatné fungování soudů, vážně ohrožuje soukromý majetek, který tak může být v krajních případech i zcela znehodnocen nebo ukraden. Z tohoto důvodu se tento faktor odráží v zájmu investor a tím i v objemech jejich investic.⁹⁵

Korupce má negativní kvalitativní i kvantitativní dopad na ekonomický růst. Také empirické studie takové názory potvrzují. Úplatky vedou k neefektivní alokaci zdrojů, k jejich vynakládání na aktivity vytvářející snazší možnost přijímat velké úplatky a udržet tento fakt v tajnosti. V případě, že je nižší úroveň konkurence v daném oboru a tam, kde je obtížné posoudit hodnotu kontraktu (např. vojenské kontrakty, investiční projekty) je korupce jednodušší. Korupce deformuje tržní mechanismy a priority vládní politiky, cíle měnové a fiskální politiky, zkrusluje odvětvové priority a výběr technologií.⁹⁶

Mezi nejrozšířenější aktivity v oblasti organizovaného zločinu v roce 2013 se staly aktivity související s ekonomickou kriminalitou (vzestup můžeme zaznamenat již od roku 2009), ve výčtu jde především o korupci, praní špinavých peněz, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, zakládání podvodných a fiktivních společností. Roste nelegální výroba a pašování alkoholu nebo cigaret. Přední místa jsou obsazena zneužíváním prostředků EU (od roku 2011). Mezi průměrně rozšířené patřily servisní

⁹⁵ REJNUŠ, O. Finanční trhy, s. 243-244.

⁹⁶ POLOUČEK, S. a kol. Bankovníctví, s. 619.

činnosti jako padělání dokumentů a překupnictví odcizených předmětů. Na ústupu je i vymáhání dluhů na objednávku a vydírání nebo vybírání poplatků za ochranu. Jako novější aktivity můžeme sledovat například obchodování s lidmi za účelem nucených prací, kriminalita proti informačním a komunikačním technologiím a podvody s nemovitostmi.⁹⁷

Experti uvádějí, že v roce 2013 mělo 39 % organizovaných skupin plně rozvinutou strukturu, na jejímž vrcholu je nejvyšší vedení řídicí střední články řízení a nejnižší vrstvu tvoří řadoví členové a 61 % skupin bylo s neúplně rozvinutou strukturou. Dále můžeme organizovanou skupinu členit na kmenové členy a externisty, kteří zajišťují zejména přepravu osob a materiálů, ubytování, udávání padělků, zasílání zásilek, pašování drog, ukrývání výnosů, krytí skupiny, nasazení nelegálních odposlechů atd. Poměr těchto osob je 50 : 50. Externisté jsou též i formální majitelé účtů, kteří působí jako „bílé koně“ a zakládají fiktivní společnosti, nebo předstírají účast na výběrových řízeních. Podíváme-li se na možný podíl žen, které se účastní organizovaného zločinu v roce 2013, dojdeme k číslu 13 %, což je méně než v roce 2012. Ženy jsou řadové členky, které působí jako zprostředkovatelky, kurýrky kradených vozidel, finančních prostředků, omamných a psychotropních látek. Při ekonomické kriminalitě se podílejí na korupci, pojišťovacích podvodech, vedou fiktivní společnosti. Dále organizují prostituci, kuplířství a obchodování s lidmi. Poměr cizinců a Čechů v organizovaných skupinách byl v letech 1993 – 2012 téměř stejný, avšak v roce 2013 došlo k výraznému oslabení podílu cizinců (37 %) a Čechů (63 %).⁹⁸

⁹⁷ MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, s. 35.

⁹⁸ MAREŠOVÁ, A. a kol. Analýza trendů kriminality v roce 2013, s. 42 – 44.

8 Seznam použité literatury

1. BĚLOHLÁVEK, A. a kol. *Czech Yearbook of International Law – The Role of Governmental and Non-governmental Organizations in the 21st Century – 2014*. Juris Publishing, Inc., 2014. ISBN : 9781578233441.
2. *Bulletin*. Praha : Národní protidrogová centrála Praha, ročník V, č. 3/99.
3. CEJP, M. *Druhy a formy činností organizovaného zločinu*. Praha : IKSP, 1996.
4. CEJP, M. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha : IKSP, 2004. ISBN : 80-7338-027-7.
5. CEJP, M. *Společenské příčiny a důsledky organizovaného zločinu*. Praha : IKSP, 1999.
6. CEJP, M. *Výzkum organizovaného zločinu v České republice II*. Praha : IKSP, 1999.
7. DICKIE, J. *Cosa Nostra: A History of the Sicilian Mafia*. Hachette UK, 2007.
8. FIJNAUT, C., PAOLI, L. *Organised Crime in Europe: Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*. Springer Science & Business Media, 2007. ISBN : 9781402027659.
9. FIORENTINI, G., PELTZMAN, S. *The Economics of Organised Crime*. Cambridge University Press, 1997. ISBN : 0521629551.
10. FRYŠTÁK, M. *Hospodářská kriminalita z pohledu teorie a praxe*. Praha : KEY Publishing s.r.o., 2007. ISBN : 9788087071182.
11. HUBINKOVÁ, Z. a kol. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha : Grada, 2008. ISBN : 9788024715933.
12. CHMELÍK, J. *Organizovaný zločin*. Aplikované právo č. 2/2008.
13. CHMELÍK, J., HÁJEK, P. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005.
14. JANDOUREK, J. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha : Grada, 2012. ISBN : 802477612X.
15. JÍLEK, J. *Finance v globální ekonomice I: Peníze a platební styk*. Praha : Grada, 2013. ISBN : 9788024738932.
16. JÍLEK, J., SVOBODOVÁ, J. *Účetnictví podle mezinárodních standard účetního výkaznictví 2013*. Praha : Grada, 2013. ISBN : 9788024784304.

17. KALÍNSKÁ, E. a kol. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha : Grada, 2010. ISBN : 9788024733968
18. KARABEC, Z. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta)*. Praha : ISKP, 2010. ISBN : 978-80-7338-099-1.
19. KISLINGEROVÁ, E. a kol. *Nová ekonomika – nové příležitosti?* Praha : C H Beck, 2011. ISBN : 9788074004032.
20. KOTLER, P. a kol. *Moderní marketing*. Praha : Grada, 2007. ISBN : 9788024715452.
21. KRUTÍLEK, O. *Monitoring evropské legislativy 2004 – 2005*. CKD, 2006. ISBN : 9788073250737.
22. KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie vděčnosti a nevděčnosti – kudy vede cesta k přátelství*. Praha : Grada, 2007. ISBN : 9788024718385.
23. MACHKOVÁ, H. a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. Praha : Grada, 2009. ISBN : 9788024729862.
24. MAREŠOVÁ, A. a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2013*. Praha : IKSP, 2014. ISBN : 978-80-7338-142-4.
25. MAREŠOVÁ, A. *Resortní statistiky – základní zdroj informací o kriminalitě v České republice*. Praha : IKSP, 2011. ISBN : 978-80-7338-110-3.
26. MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013. ISBN : 9788024784229.
27. MAZÁNEK, J. *K zvláštnostem operativně pátrací činnosti policie v řízení o hospodářských trestných činech*. Státní zastupitelství, 2008, roč. 6, č. 1, Praha: Novatrix, 2003.
28. MRAVCOVÁ, J. a kol. *Průvodce zadáváním veřejných zakázek – nové možnosti zhodnocení veřejných prostředků*. Praha : Otevřená společnost, o.p.s., 2009. ISBN : 9788087110164.
29. NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. Praha : EUROUNION, 2003.
30. NĚMEC, M. *Organizovaný zločin. Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha : Naše vojsko, 1995.
31. NOŽINA, M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: THEMIS, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

32. NOŽINA, M. *Organizovaný zločin v postkomunistických zemích střední Evropy*. In : Mezinárodní vztahy, 2004.
33. *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu*. IKSP : 2013, Praha. ISBN : 978-80-7338-132-5.
34. OCHRANA, F. a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha : Grada, 2010. ISBN : 9788024732282.
35. PECKA, E. *Sociologie politiky*. Praha : Grada, 2009. ISBN : 8024727935.
36. PIETSCHMANN, T., WALKER, J. *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu*. Praha : IKSP, 2013. ISBN : 978-80-7338-132-5.
37. POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. Praha : C H Beck, 2006. ISBN : 9788071794622.
38. POWIS, R. E. *Jak se perou špinavé peníze*, 1. vyd. Praha : Victoria Publishing , 1992. 257 s. ISBN: 80-85605-32-5.
39. PPP 103/2013 o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení
40. REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. Praha : Grada, 2014. ISBN : 9788024736716.
41. ROBINSON, J. *Pánové z prádelny špinavých peněz*, 1. vyd. Praha : Columbus, 1995. ISBN: 80-85928-06-X
42. SCHEINOST, M. a kol. *Výzkum ekonomické kriminality*. Praha : IKSP, 2004. ISBN : 80-7338-031-5.
43. SIEGEL, D., BUNT, H. *Global Organized Crime: Trends and Developments*. Springer Science & Business Media, 2003. ISBN : 9781402018084.
44. SLAVÍK, J. *Finanční průvodce nefinančního manažera*. Praha : Grada, 2013. ISBN : 9788024745930.
45. SMEJKAL, V., RAIS, K. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. Praha : Grada, 2013. ISBN : 8024787873.
46. SMOLÍK, J, a kol. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8.
47. SMOLÍK, J. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha : Grada, 2014. ISBN : 8024751313.

48. ŠMAJS, J., BINKA, B., ROLNÝ, I. *Etika, ekonomika, příroda*. Praha : Grada, 2012. ISBN : 8024781220.
49. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie: Jak studovat zločin*. Praha : Grada, 2010. ISBN : 802476945X.
50. TVRDÝ, J. *Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a předpisy související*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. 430 s. ISBN 80-7179-899-1
51. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2013*. Praha : 2014. ISBN : 978-80-7440-109-1
52. *Zpráva o činnosti ÚOOZ SKPV P ČR za rok 2006*.

Internetové odkazy

1. *Analytické a statistické služby*. Dostupné na: <https://analytika.kr-vysocina.cz/SitePages/Safety.aspx>
2. *Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014*. Dostupné na: <https://www.pwc.com/cz/cs/hospodarska-kriminalita/assets/pdf/global-economic-crime-survey-2014-cz.pdf>
3. *Council of Europe: Organised crime situation report 2001*. Dostupné na: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/Report2001E.pdf>
4. *Index vnímání korupce /CPI/ Transparency International v roce 2013: v hodnocení 31 evropských zemí je Česká republika na 25. místě*. Dostupné na: <http://www.transparency.cz/cpi-2013/>.
5. *Korupce*. Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/stop-korupci.aspx>. *Hrozby*. Dostupné na: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-64_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-64_en.htm?locale=en) .
6. *Organizovaný zločin*. Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>
7. *Právní rámec*. Dostupné na: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-64_en.htm?locale=en](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-64_en.htm?locale=en) .
8. *Protikorupční pravidla UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.* Dostupné na: [http://www.unicreditbank.cz/files/download/obance/sustainability/protikorupcni pravidla.pdf](http://www.unicreditbank.cz/files/download/obance/sustainability/protikorupcni_pravidla.pdf).

9. *Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States – 1998.* Dostupné na: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/organisedcrime/Report1998E.pdf>
10. *The Yakuza.* Dostupné na: http://www.crimelibrary.com/gangsters_outlaws/gang/yakuza/1.html.
11. *UNODC.* Dostupné na: <http://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/index.html>
12. *UNODC.* Dostupné na: <https://www.unodc.org/unodc/about-unodc/index.html?ref=menutop>
13. *Výroční zpráva 2013.* Finanční analytický útvar. Dostupné na: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/vysledky-cinnosti-financniho-analytickeh/2013/zprava-o-cinnosti-financniho-analytickeh-17323>
14. SCHEINOST, M., DIBLÍKOVÁ, S. *Zločinné spolčení – právní rámec, definice, postih, pachatelé.* Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/zlocinne-spolceni-pravni-ramec-definice-postih-pachatele.aspx>.

Zákonné normy

1. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád.
2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
3. Zákon č. 575/1965 Sb., o opatřeních proti mafií.
4. Zákon č. 646/1982 Sb., o trestních a procesních normách za účelem prevence a represe vážných trestných činů.
5. Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením.

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1: Škoda způsobená v KČ v roce 2011	43
Graf č. 2: Škoda – odcizeno v KČ v roce 2011	44
Graf č. 3: Počet trestných činů v roce 2011	45
Graf č. 4: Škoda způsobená v KČ v roce 2012	45
Graf č. 5: Škoda – odcizeno v KČ v roce 2012	46
Graf č. 6: Počet trestných činů v roce 2012	47
Graf č. 7: Škoda způsobená v KČ v roce 2013	48
Graf č. 8: Škoda – odcizeno v KČ v roce 2013	48
Graf č. 9: Počet trestných činů v roce 2013	49
Graf č. 10: Struktura trestné činnosti páchané v organizované skupině – organizovaná trestná činnost v letech 2011 – 2013	51
Graf č. 11: Vývoj organizované trestné činnosti v letech 2011 – 2013	52
Graf č. 12: Organizovaný zločin v roce 2013 – Vietnamci	55
Graf č. 13: Organizovaný zločin v roce 2013 – Ukrajinci	56
Graf č. 14: Organizovaný zločin v roce 2013 – Rusové	57
Graf č. 15: Organizovaný zločin v roce 2013 – Albánci	57
Graf č. 16: Organizovaný zločin v roce 2013 – Slovinci	58
Graf č. 17: Organizovaný zločin – drogy	59
Graf č. 18: Organizovaný zločin – krádeže	59
Graf č. 19: Organizovaný zločin – praní špinavých peněz	60
Graf č. 20: Organizovaný zločin – obchod s lidmi	60
Tabulka č. 1: Přehled jednotlivých trestných činů v letech 2011 – 2013	50
Tabulka č. 2: Celkový přehled škody v letech 2011 – 2013	52
Tabulka č. 3: Počet trestných činů v oblasti krádeží v roce 2013	53
Tabulka č. 4: Přehled TČ za rok 2013	54

Použité zkratky

AML – praní špinavých peněz

ČR – Česká republika

DPH – daň z přidané hodnoty

NPC – Národní protidrogová centrála

PHM – pohonné hmoty

TČ – trestný čin

TSK - takticko-statistickou klasifikaci

ÚOOZ SKPV – Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování